TAJNÁ KOMORA

LESLIE JAMISONOVÁ

Plus

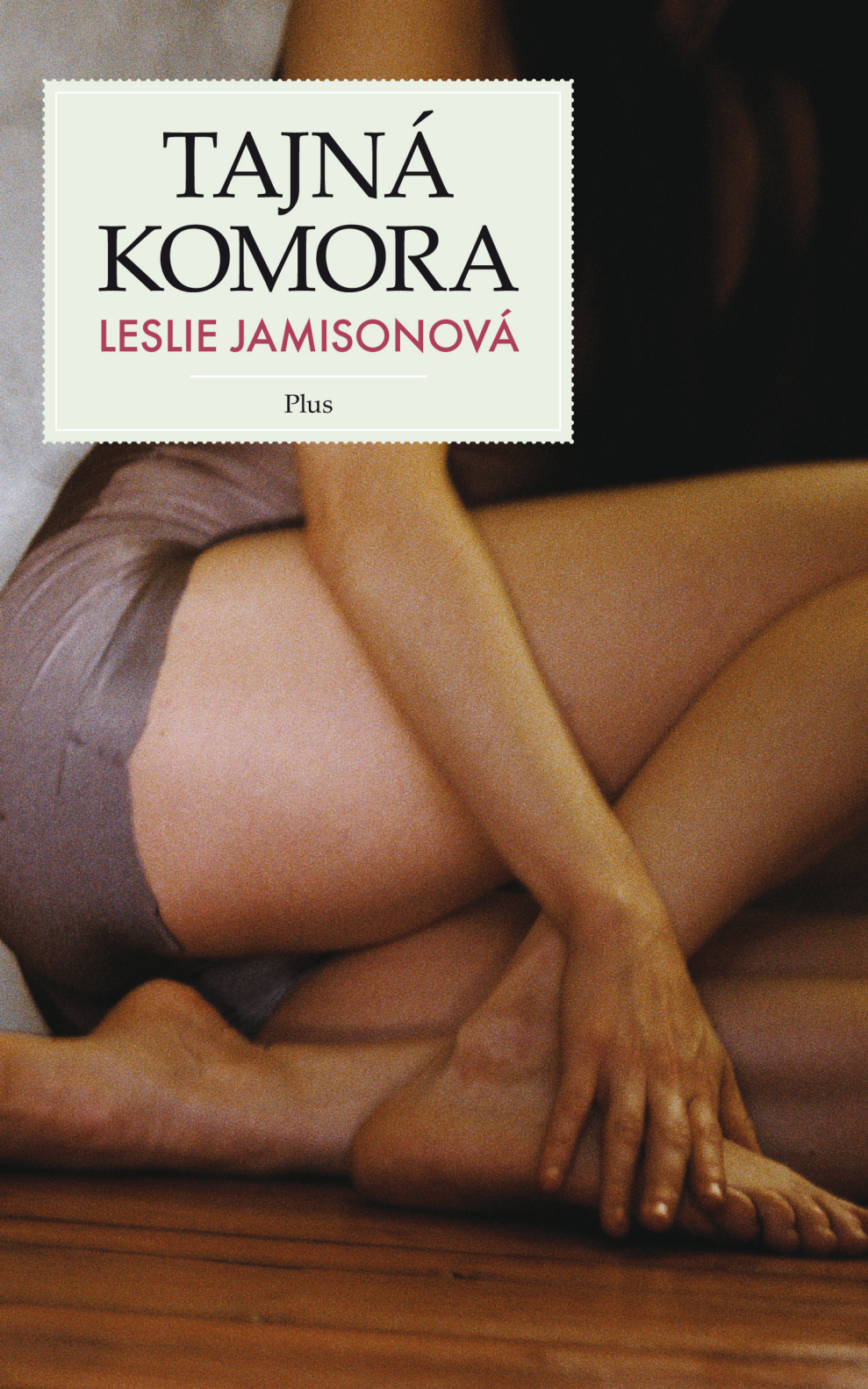

plus

TAJNÁ KOMORA

LESLIE JAMISONOVÁ

TAJNÁ KOMORA

Plus

Přeložila Petra Nagyová

THE GIN CLOSET
Copyright © 2010, Leslie Jamison
All rights reserved
Translation © Petra Nagyová, 2011

ISBN 978-80-259-0070-3

STELLA

Na Vánoce jsem našla babičku Lucy v kuchyni na linoleu. Upadla. Hučení lednice za jejím nahým tělem připomínalo smrtelné chroptění. V pěstích svírala zkrvavené papírové kapesníky, ale byla naživu a mluvila. „Jen jsem si chtěla vzít jogurt," vysvětlovala. „Tekla mi krev z nosu."

Mávala rukama ve vzduchu a snažila se něčeho zachytit, lidských prstů, čehokoli. Poprvé jsem tehdy spatřila celé její tělo – povislou bledou kůži a pod ní prosvítající modré žíly.

Sedla jsem na vlak a s jedním kusem perníku a šunkovým sendvičem se spoustou tučných odřezků, jak to měla nejradši, jsem projela mrazivou connecticutskou zimou. Přivezla jsem tašku dárků. „Ty jsou pro mě?" ptala se, stále ještě na podlaze.

Třásla se. Ještě nikdy jsem nezažila, aby se takhle po něčem sápala. Ve tváři jí cukalo, jako by se snažila nedat nic najevo, ačkoli uvnitř se něco dělo. Chytla mě za ruku. Prsty měla kluzké od krému. „Potřebuju Matildu," řekla.

Její hlas zněl jistě a vyrovnaně, jako by její žádost byla naprosto pochopitelná. V životě jsem o žádné Matildě neslyšela.

Uchopila jsem ji za zápěstí a druhou ruku jí vsunula pod shrbená záda. Mezi kostnatými hrbolky páteře visely varhánky kůže. „Netahej," sykla. „Bolí to."

Zavolala jsem bratrovi. „Musíš se jí zeptat: ‚Lucy, uho-

dila ses do hlavy?'" radil Tom. Zakryla jsem dlaní sluchátko, zeptala se a čekala na odpověď. On čekal na moji.

„To ten jogurt," vysvětlovala. „Chtěla jsem jen trošičku."

Klekla jsem si k ní. Podrážky mi zavrzaly o linoleum. „A uhodila ses do hlavy? Řekla bys mi to?"

„Pokud ano," odpověděla, „nevím, jestli bych si to pamatovala."

Přetlumočila jsem to Tomovi. Řekl, že aspoň dvě hodiny ji mám udržet vzhůru. Vzpomněl si, že tak zněla poučka pro případ otřesu mozku, pokud ho prodělala. Byl s Dorou, naší matkou, na druhém konci země a zřejmě popíjeli sodovku v jedné z restaurací na pobřeží Pacifiku, kde se každý vesele a bez otřesu mozku zaobíral svým suši. Restaurace prý patřila první generaci přistěhovalců a bohudík měli otevřeno i o svátcích. Byl to vůbec první den volna, které si matka za dlouhé měsíce v práci vybrala.

„Tome?" zeptala jsem se. „Ty znáš nějakou Matildu?"

„Vteřinku," odpověděl. „Dávám ti mámu."

Mluvila hlasitě a naléhavě. „Musíš udělat, co Stella řekne! Musíš ji nechat, aby se o tebe postarala!"

„Chceš asi mluvit s babičkou?" zeptala jsem se. „Mám ti ji dát k telefonu?"

„Ach," řekla. „Samozřejmě."

Babička Lucy sevřela chvějícími se prsty telefon. Matka mluvila tak nahlas, že její hlas jako by vycházel z podlahy pod babiččiným uchem. Překulila se na bok a podala mi telefon. „Dvě hodiny, jo?" připomněl Tom. V pozadí byl slyšet hluk, cinkot skleniček a hovor. Zavěsila jsem.

Babička Lucy nechtěla perník ani čaj. Nechtěla ani dárky. Chtěla jen jít spát. Přitom nebyla ještě vůbec tma, vlastně ani šero. Ale trvala na tom, že ten den už toho má dost. Chtěla se prospat a oslavit Vánoce zítra.

Koukla jsem se na hodinky. Nadechla jsem se. Dvě hodiny: To zvládnu. V televizi jsme objevily jakýsi vánoční pořad. Po třpytícím se sněhu poskakoval animovaný plastelínový sob. Musela jsem s babičkou Lucy vždycky zatřást, abych se ujistila, že je vzhůru. „Koukni," upozorňovala jsem ji. „Uteče ti sob. A sníh."

„Ten pořad je příšerný," řekla nakonec. Když to tak nahlas vyslovila, jako by chytla druhý dech a navrhla, abychom si přeci jen rozbalily dárky. Světlo se přes husté záclony prodíralo jako mlhovina skrze gázový obvaz. Bydlela ve třetím patře dlouhé řady činžáků se světlou omítkou barvy spařených mandlí. Většina jejích sousedů byli bankéři, kteří dojížděli za prací do města.

Babička Connecticut milovala. Tady se zamilovala do mého dědečka a tady se také vzali. Pocházel ze starého novoanglického rodu, ale sám trval na tom, že se odstěhují na západ, pryč od rodiny. Pak se rozhodl vyrazit do světa a už se nevrátil. Ji tu nechal s malou holčičkou, kterou vychovávala docela sama. Jeho rodina jí však do konce života přislíbila tolik peněz, kolik bude potřebovat.

Babička Lucy si na té rodině zamilovala úplně všechno – jejich starobylý původ, tradice – a chtěla matce něco z toho vštípit, takže spolu trávily každé léto na Cape Codu, ve starém rodinném domě, na nějž však má matka vzpomínala s opovržením. „Byl to jen sprostý úplatek," vyprávěla mi. „Dát nám na pár mizerných měsíců domek na pláži. Peníze pro ně byly něco jako rodinný parchant – každý o nich věděl, ale v životě jsi o nich neslyšela mluvit." Na otce si matka nevzpomínala, ale hněv, který vůči němu chovala, vydal za celé roky zjitřených ran. Rozšířila ho na celou jeho rodinu s takovou zuřivostí, že tím odčinila veškerou babiččinu shovívavost.

Lucy nikdo nemusel říkat, že na celoročních rodinných sídlech není vítána. Že bude asi lepší, když se bude

držet tam na západě. Svou dceru tedy vychovala v Los Angeles, rozhodla se však posléze vrátit do téhle posvátné samoty, na chladný východ a k tichému kapitálu v Greenwichi. Mohla si dovolit cokoli, ale už toho moc nepotřebovala a těch pár pokojů působilo ve své uhlazenosti spíš žalostně.

„Nikdy mu nezazlívala, že ji opustil," divila se matka. „To jsem nikdy nepochopila."

Lucy se u dárků chovala jako dobře vychované dítě, byla způsobná a pozorná. Koupila jsem jí pár lahviček pěny do koupele s různou vůní a chňapky na nádobí s vyšitým nápisem: *Právě nesu nejlepší casserole v New Yorku.* Babičku Lucy jsem si vždycky spojovala s vařením – hrnce plné krémových polévek s kukuřicí z konzervy, velké kusy nakrájených ledových řezů. Polévky chutnaly po mořské soli a byly jemné jako hedvábí. Kdykoli se toho matce sešlo moc v práci, přijela babička za námi na západ, aby nás pohlídala, a pokaždé nám vyvářela. Matka ovšem její jídla většinou nesnášela. „Ty to casserole vaříš snad sto let," ušklíbla se. „To budu srát celý léta," pronesla jednou přímo u večeře. Babička Lucy se zamračila a začala – celkem nečekaně – sklízet ze stolu.

Matka ale babiččino vaření kritizovala odjakživa – jak se vždycky strašně snažila, ale bez valného výsledku. S povděkem přitom přejímala recepty od rodiny, která se jí zřekla. *Jako by neměla špetku sebeúcty*, říkala máma. *A stejně to vždycky chutnalo hrozně.* Jednou upekla borůvkový koláč, ze kterého se odlupovaly kousky těsta jako suchá kůže. *A tak to konečně vzdala a ty recepty vyhodila*, vzpomínala matka s pýchou v hlase. *Řekla tehdy: „Už jsem v životě jedla hodně koláčů. Ale takovejhle ještě nikdy."*

Moje chňapky s *Nejlepším casserole v New Yorku* byly tedy něco jako čtverácké mrknutí, byť s letitým zpožděe-

ním, na znamení vítězství. Nebyly jsme už na matčině území, takže si babička Lucy mohla své casserole konečně vařit v klidu. Mhouřila oči nad jejich kosočtvercovým prošívaným vzorem. „Nic nejlepšího v New Yorku já nevařím," řekla. „Žiju v Connecticutu."

Položila chňapky úhledně na konferenční stolek. „Šest druhů pěny do koupele," usmívala se. „To je něco!"

Když si přes nohy slabounké jako špejle přetáhla vlněnou sukni, skrze tenké punčochové kalhoty prosvítaly její stařecké neduhy – švestkově zbarvené modřiny na holeních i stehnech. „Jsem jako v kleci," řekla a myslela tím svoje tělo. „Všechno mě buď bolí, nebo svědí." Tvrdila, že to svědění je mnohem nepříjemnější, než si dokážu představit. „Nesvědí mě to *na* kůži," vysvětlovala. „Ale až někde pod ní."

Pak se odmlčela, jako by nad něčím přemýšlela. „Taky jsem pro tebe měla dárek," řekla nakonec. „Ale nemůžu si vzpomenout, co to bylo."

Odpověděla jsem, ať se tím teď netrápí. Co kdybych jí radši napustila vanu? Možná by jí to na tu kůži udělalo dobře.

„A dáme tam tu pěnu!" navrhla. Byla tak osamělá, tolik mi chtěla udělat radost. Jak to, že jsem si toho všimla až teď? Její horlivost rostla jako velká voda. Člověk nemohl po něčem takhle toužit, nebýt po léta osamělý a nemít v tom cvik. A tělo už teď měla tak zesláblé, že se té touze poddalo spolu s ní.

Napustila jsem jí vanu, na její přání přidala medovo-vanilkovou pěnu a sedla si na záchodové prkénko, zatímco ona – tenké nožičky, bílé břicho, ruce jako plandavá křídla nějakého hmyzu třpytící se mydlinkami – se kousek po kousku sunula pod hladinu. Přinesla jsem si knihu a upírala oči na stránku, řádek po řádku, aby si nemyslela, že na ni zírám. Koukla jsem se jen jednou. Pokrčeným prstem mi naznačila, abych šla blíž. Naklonila jsem se k ní.

„Napustila vanu," vyprávěla. „Aby je oživila."

„Cože?" nechápala jsem. „Kdo?"

Zavřela oči a zavrtěla hlavou. Pomaličku se ponořila níž pod hladinu. Všimla jsem si, jak jí kůže pod vodou horkem zrudla. Kdo napustil vanu? Kdo umřel? Možná to měla z nějakého filmu. Věděla jsem, že se hodně dívá na televizi. Co jiného mohl taky člověk celý den sám dělat, když se každá část jeho těla postupně mění v samostatný přízrak – oči, nohy, mozek?

„Co kdo udělal?" zeptala jsem se znovu. „Co znovu ožilo?"

„Ať dělala cokoli, byla něžnější než tvoje matka. Jednou mi tady udělala modřinu, ale stejně byla uvnitř vždycky něžnější." Lucy si dvěma prsty přejela po tváři; zůstala jí na ní třpytivá stopa.

„Nevím, koho myslíš," řekla jsem.

„Ne," přikývla. „Nikdy jsme ti to neřekly." Ovinula kolem sebe paže. Možná mluvila pravdu, možná mluvila ze sna.

„Neřekly o čem?"

„O Matildě," odpověděla. „Sestře tvé matky."

„Ty máš –" zarazila jsem se. „Kde je?"

Mluvila tak tiše, že jsem ji sotva slyšela. „Nevím."

A tak mi babička Lucy skřehotavým hlasem začala vyprávět o své mladší dceři, překotně a s důrazem, jako by Matilda byla sen, který by vyprchal, kdyby ho nevypověděla dost rychle. Po celých těch letech vůbec poprvé vyslovila nahlas alespoň její jméno.

Babička Lucy vyprávěla, jak Matildu – jen Matildu, mou matku ne – brávala každé léto k přílivovým jezírkům. Bylo to v Chathamu, nedaleko velkého zálivu, kam se zakously slané čelisti Atlantiku. „Ukazovala jsem jí mořské ježky," vzpomínala. „Klubíčka nachových pastelek."

Vysvětlovala třeba – tehdy jí a teď mně –, jak je to

s hvězdicemi. Jak přijímají potravu žaludkem mimo tělo. Mají stejnou barvu jako pomerančový sirup, vyprávěla, takovou neuvěřitelně zářivou. Možná, že se jí u každého zvířete v duchu vybavil odstín nějaké potraviny. Vzpomněla jsem si, kolikrát o ní matka říkávala: *Ona je prostě jen hospodyně, tělem i duší.*

„Matilda ta jezírka milovala," říkala Lucy. „Opravdu."

Strašně ráda se dotýkala ostnů ježovek a celé hodiny dokázala pozorovat kraby, jak spolu bojují o domovy ve skalních jeskyňkách. Když se jí ale na ruku přisála hvězdice, ucukla. „Říkala, že má pocit, jako by se někdo těsně u její kůže nadechl," vybavovala si babička. „Vysvětlovala jsem jí, že hvězdice má na břichu něco jako ústa."

„Ta hvězdice si myslela, že je Matilda k jídlu?"

„Ne," zasmála se babička Lucy. „Spíš jen, že je doma."

Popisovala mi pobřeží – nivy táhnoucí se až k vodě, plné jistého druhu velmi ostré trávy. Matilda jí prý říkala babičková tráva, protože když zafoukal vítr, znělo to jako vzdech staré ženy. Lucy se odmlčela. „Babičková tráva. To jsem teď asi já."

Teprve když se znovu začala třást, uvědomila jsem si, že voda už musí být skoro studená. Nedokázala se z vany sama zvednout. Musela jsem ponořit paže pod hladinu a nadzvednout ji. Voda z jejího mokrého těla mi kapala na džíny a kašmírový svetr. Posadila se na záchodové prkénko a třásla se.

A tak se konečně dostala k těm mrtvým. Moje matka si prý jednou přinesla do vany různé věci z moře: Popelavě šedé svijonožce, které postavila do řady jako vojáky, malou skupinku písečných krabů, kteří se unavenými krůčky šinuli napříč vanou jako obrnění staříci. Klepítky ťukali o stěnu.

„Tvá matka je tam tak nechala celé dny," řekla babička Lucy. „Byla už taková. Vždycky hrozně zvědavá."

„A Matilda se je snažila zachránit?“

Babička Lucy si držela ručník kolem úzkých ramen, zatímco jí z vlasů kapala voda. A vyprávěla mi o své mladší dceři – pro mě neznámé, pro ostatní ztracené –, o té, která ten umírající oceánek našla a myslela si, že ho zachrání, když do vany natočí dost vody. Co se stalo? Svijonožci se odloupli ode dna jako stroupky a voda je spláchla. A krabi nebyli jako ti mořští, co potřebují všude kolem sebe vodu. Utopili se.

Ve vlaku cestou domů jsem zavolala matce. Řekla jsem jí, že babička Lucy potřebuje pomoc. Prý to není problém. Najmeme si zdravotní sestru, bude ji navštěvovat.

„Nepotřebuje pomoc čas od času,“ vysvětlovala jsem. „Potřebuje někoho pořád.“

Matka byla imigrační advokátka a zároveň hrůzu nahánějící, krásný diblík. Vždycky když si plánovala denní program, jako by to dělal úplně cizí člověk – zcela nekompromisní, nějaká síla, kterou musela uposlechnout: setkání s klienty, hodiny spinningu, terapeutické schůzky. „Vždyť já mámě volám pořád,“ bránila se dotčeně.

Vím, že kdyby byla doma, vytáhla by hned svůj denní rozvrh, aby mi ukázala, kde si tužkou označila hovory: malá „x“ vmáčknutá mezi jména a telefonní čísla, mezi schůzky – jednou, dvakrát, třikrát prokřížkované, než se na perem zaškrtanou stránku konečně unaveně snesla poslední hodina. Když jsem si ten diář jednou prohlížela, ztratila jsem se v něm. Byl jako bludiště. Ale věděla jsem, že matka tam někde je.

Nic z toho nedává smysl, říkala jsem. Proč byla babička Lucy nahá, proč si šla pro jogurt a co ta krev z nosu? A jak se celá třásla. Možná, že její vysvětlení byla jen střelba od boku – *Tekla mi krev z nosu* – prostě jen slova, co jí zrovna přišla na mysl a zdála se na místě.

„Byla při smyslech, nebo ne?“ ptala se matka.

„Nevím,“ přiznala jsem. Pohnula se.

Slyšela jsem v telefonu šum. To znamenalo, že měla telefon zapnutý na hlasitý odposlech. Ještě pořád byly Vánoce, i na západě, ale mně bylo jasné, že matka už je zpátky v kanceláři. Věděla jsem, že se ráda prochází kolem dlouhých oken, jejichž tabulky zaplňovaly jako střepiny okolní mrakodrapy.

„Zřejmě nemá dost pohybu,“ uvažovala. „Skoro nevychází z domu.“

Myslela jsem na babičku Lucy rozplácnutou na podlaze, jak mává rukama jako bezmocný pták. A na její knírek zaschlé krve pod nosem.

„Podle mě to není ani tak otázka pohybu,“ pochybovala jsem. „Je prostě…“

„Je co?“

„Potřebuje pomoc,“ zarazila jsem se na chvíli. „Jak jsem řekla.“

Věděla jsem, že dospělé děti to tak dělávají – najdou si v životě čas, aby se mohly postarat o chátrající těla svých rodičů, pomohly jim jíst a usmívat se a dojít si slušně na záchod. Moje máma se chtěla poohlédnout po nějaké pečovatelce. To není problém, říkala. Peníze na to má. „Ale matce se to zamlouvat nebude,“ tušila. „Ani za mák.“

Když jsou k tobě milí cizí, ničemu to nepomůže, řekla mi Lucy. *Jen se pak cítím ještě osamělejší.*
To by radši odešla úplně, než aby se o ni na sklonku života staral někdo cizí.

Navrhla jsem tedy něco jiného. Mohla bych za ní čtyřikrát týdně večer jezdit. Uvařila bych jí a dělala jí společnost.

Moje máma na to řekla: „Kvůli tobě pak budu vypadat jako necita.“

„Co?“

„Na světě přece pořád *někdo* padá, ne? A někdo ho chytne."

„Spadla sama," řekla jsem po chvíli. „Ne kvůli mně."

Mlčela. Já taky.

Nakonec jsem řekla: „Vyprávěla mi o Matildě."

Nic.

„Mami?"

Konečně. „Chtěla jsem ti o ní říct sama."

„Mělas na to spoustu let."

„Vždycky jsem chtěla," říkala. „Ale prostě jsem to neudělala."

Čekala jsem.

„Věděla jsem, že by sis o mně myslela, že jsem hrozná."

„Kvůli čemu?" divila jsem se. „Vždyť nevím, co se stalo."

„Chceš vědět, co se stalo?" zeptala se. „To Matilda odešla. První odešla *ona*. Vrátila se, ale už nikdy ne *doopravdy*. Nikdy to nezkusila."

„Ona utekla?"

„Bylo to složitější."

„Ale celé ty *roky*… Ježiši, vlastně celý můj život. Tos nechtěla, abych se to někdy dozvěděla?"

„Dohodly jsme se, že o tom nebudeme mluvit," vysvětlovala. „Bylo to tak pro Lucy jednodušší."

„Teď ne."

„Co říkala?" ptala se máma. „Myslím o Matildě. Jak to znělo?"

„Co tím myslíš?"

„Byla rozzlobená?"

„Rozzlobená ani ne. Spíš smutná."

„Jak to, že o tom začala mluvit?"

„Nevím, mami. Ležela ve vaně a povídala páté přes deváté. Upadla a možná se uhodila do hlavy a bolelo jí to, a tak prostě řekla, co jí leželo na srdci. Stýskalo se jí po dceři." Odmlčela jsem se. „Takhle o tom začala."

Matka byla zticha.

„Jen bych si přála, abys mi to vysvětlila," řekla jsem. „Jak to dospělo –"

„To se stává, jasný? Když se v rodině něco takovýho stane," říkala. „A snažit se to pochopit není k ničemu."

Její hlas zněl jak bronzový zvon, do kterého pořádně uhodili a byl slyšet na míle daleko. Byl tak ostrý, že člověk jen stěží uvěřil, že nebude mít ozvěnu. *Stává se to*. Jako zemětřesení nebo rakovina. Jako pravidelný tikot hodin v chátrajícím těle staré ženy. Má matka nepochopí, co se děje s tělem její matky, dokud to sama neuvidí.

„Ty o ní nic nevíš?" zajímalo mne. „Vůbec nic?"

„Víme, že žije v poušti," odpověděla. „Bůhvíkde v Nevadě. Ale možná už taky ne. Jsou to už roky, co jsme o ní slyšely naposledy."

Ještě před chvilkou jako by se v ní něco otevřelo – něco, co jsem v jejím hlase nikdy předtím nezaznamenala. Teď však už byla příkrá a tvrdá, jak jsem ji znala, připravená k útoku. Takovým tónem hovořila o svém otci – když už o něm vůbec mluvila.

Matka tvrdila, že s jeho rodinným klanem nemá nic společného – *Nic než zatuchlé protestantské hnízdo –,* říkávala, ale když o nich mluvila, přeci jen se jí v hlase ozývala skrývaná pýcha. Byli to hybatelé a tvůrci raných dějin našeho národa. Představovala jsem si vyhublé obrýlené muže, kteří uvalili daň na cukr, obchodovali s kožešinami a zaplatili klukům za vyčistění přístavu od čaje. *Bostonské pití čaje* mě fascinovalo. Co kdyby někdy někdo založil celé město na půdě tvořené velkými balíky čaje, třeba Darjeelingu nebo English Breakfastu? Vonělo by to tam v parném létě po čaji?

„Jsou to dějiny," řekla jsem matce. „A naše rodina se na nich podílela."

„Když odešel, už to žádná tvoje rodina nebyla," odsekla. „Nebyla to žádná tvoje rodina ještě dřív, než ses vůbec narodila."

A tak jsem tedy vyrůstala jako dítě západu, jehož dějiny se počítaly na desetiletí a kde se dějiny ženy i pouhé její jméno mohly vypařit jako horký vzduch nad dálnicí, to protivné tetelení, záhadné reziduum čehosi, co už je dávno pryč.

Na Manhattan jsem se přestěhovala, když mi bylo dvaadvacet. Zpočátku jsem měla v New Yorku velké plány. Asi jako každý. Poprvé jsem Manhattan spatřila, když jsem jela navštívit Toma na Kolumbijskou univerzitu. Když odjížděl z domu, byl to naštvaný teenager s modrými melíry a hrál ve skupině, co si říkala Kocovina. V novém životě, v tomhle novém městě, se však z něho najednou stal velký slušňák: Student ekonomie, jenž chodil s dívkou jménem Susannah Fern Howeová. Její rodiče bydleli v Newtonu. „A neznají Izáka?" zavtipkovala jsem, ale zjevně ho to nepobavilo. Měli ještě jeden dům kousek od Cape Codu. „Kam jezdila máma, když byla malá?"

„*Kousek* od Cape Codu," opravil mne Tom. „Na Martha´s Vineyard, což je ostrov. To je něco jinýho."

I on byl najednou jiný. Na střední býval tvrdý a neoblomný, mistr v zesměšňování, jenž si mne věčně dobíral kvůli tomu, jak jsem naivní a nezkušená, a dělal při tom nejasné narážky na své kamarády a jejich roztodivné sexuální praktiky. Teď byl najednou odtažitější a choval se ke mně hrozně slušně, jako bychom už oba byli dospělí. Mně bylo sotva deset a on mi už vyprávěl o tom, jaké je New York „jedinečné město", ať už to znamenalo cokoli – na rozdíl od Los Angeles. Já přitom toužila po jediném: Jít po obchodech v Greenwich Village.

„Obchody, no jo," mrkl na mě. „Něco bychom tu měli."

Už to skryté *my*. On a město byli společníci, měli to ve svých rukou.

V duchu jsem si představovala retro butiky plné průsvitných šatiček a kožených sandálů. Vzal mne na Pátou Avenue, kde jsem si za těch pár peněz v růžové plastikové peněžence nemohla koupit nic. „A co něco bohémštějšího?“ zeptala jsem se. Tím slovem jsem se vybavila speciálně na tuhle cestu. Skončili jsme tedy na ulici plné obchodů se zbožím z výprodeje, takové ty výlohy s plechovými stahovacími roletami. Žluté džíny tu měli kus za 99 centů. „Tak jsme ve Village,“ řekl. „Spokojená?“

Přestěhovala jsem se tam o deset let později, jen abych dokázala, že ano. Matka se mě celá léta ptala – *Co mám za plány? Jaké mám cíle?* –, ale mě nenapadala žádná odpověď, která by pocházela z mé vlastní hlavy a nebyla by v zásadě jen reakcí na její otázky.

Problém nespočíval ani tak v tom, že by byl New York jiný, než jak jsem si ho vysnila, ale naopak spíše v tom, že jsem věděla, že takový kdesi *je* – jen jsem ho zatím nedokázala objevit. Věděla jsem, že existují retro butiky, o jakých jsem snila: Kde elegantní dámy dlouhými prsty přejíždějí po krajkovaných sukních a pak vklouznou do měkkých balerínek a ladně si vykračují po tvrdé dlažbě plné vloček třpytících se na slunci. Někde tam taková ulice byla. A já se ji stále snažila najít.

Žít v New Yorku mi samo o sobě připadalo jako slušná kariéra: Prostě tam jen *být*, otevřít se a vdechovat jeho prach a rytmus. Kavárny plné lidí, které jsem znala z vysoké, kde jsem asi nejpronikavěji poznala i sama sebe, své kontury utvářené neustálou přítomností ostatních: dlouhé hovory v prázdných jídelnách, kulinářské večírky s připálenou rýží a krevetami bez chuti. Mluvili jsme tehdy bez zábran, ať při hádce, nebo monologu, a vždycky se našel někdo, kdo poslouchal. Možná opilý, ale poslouchal.

Co podnikneme teď? Rozlily jsme se po ulicích jako ledovatka a pokryli hnědý pískovec.

Spala jsem v místnosti, kde býval šatník. Šatní tyč už zmizela, ale ze stěny ještě pořád trčely natřené háky. Chodila jsem domů pozdě, ale nechtělo se mi spát, a tak jsem se schoulila na dvojlůžko s Lorcovými básněmi o New Yorku a četla: *To jsou oni / To jsou ti, již na úpatí sopek popíjejí stříbřitou whisky / a na zmrzlých horách medvěda polykají kusy srdce.* Celé noci jsem pak přemýšlela: Kdo byli ti „oni"? Kde to popíjeli?

„Jsi jako tvůj otec," řekla mi jednou máma. „Buduješ kariéru na maličkostech." Nemyslela to jako kompliment.

Můj otec, který už nebyl její manžel, po mnoho let pracoval jako osobní asistent umělce jménem Enrico. Enrico byl vůdčí postavou skupiny umělců známých jako Hraniční škola. „Rothko ze smetiště", přezdívali mu, protože svá díla tvořil z velkých hromad odpadků, které natřel jednou nebo dvěma barvami. Díla pojmenoval „Odpadky 1", „Odpadky 2", „Odpadky 3". Mělo to zvláštní účinek – tak pravidelný a rozsáhlý nátěr a pod ním jakoby šumivá struktura odpadků. Až jsem z toho dostávala mořskou nemoc: Člověk jako by se současně chtěl přiblížit i vzdálit. Vždycky jsem si pak říkala: Jaký to má smysl, ta závrať? Na okamžik změní člověku život a pak se zase vytratí.

Ukázalo se, že matka mě zná lépe než já sama, protože i ze mě se stala osobní asistentka. Zaměstnala mě novinářka z Upper West Side, které jsem říkala paní Z. Měla sice skutečné jméno z více písmen, ale protože mi nikdy nepřipadala tak docela jako skutečný člověk, používala jsem jen to zet. Podobně se mi jevila i většina obyvatel New Yorku: Byli jako teorie o lidech, ze kterých se teprve posléze stávaly skutečné osoby s připraveným scénářem ukrytým ve vnitřnostech, telegrafní pásky plné směšných slov čekajících na vyslovení.

Každé ráno jsem tedy docházela do bytu paní Z. na Sedmdesáté první, jen kousek od parku, a pracovala v podkroví nad jejím obývákem. Nábytek měla drahý a ošklivý: těžké brokátové tkaniny s ozdobnými střapci a brokátovými polštáři, pohovky spíš na odiv než na sezení. Zato však měla okna od země až ke stropu s výhledem na tmavou zeleň v parku. Člověk mohl pozorovat lidi a jejich malá dobrodružství, když třeba upustili nanuk nebo řešili milenecké hádky.

Paní Z. psala knihy. Byly o ženách a jejich sexuálním životě, o stárnoucích ženách a o starých ženách a jejich sexuálním životě. Měla nabité přednáškové turné a já jí psala projevy. Zpovídala jsem inspirativní svobodné ženy a inspirativní vdané ženy a inspirativní anorektičky a inspirativní sebevražedkyně – respektive ženy, které o sebevraždě uvažovaly, ale rozmyslely si to. Taky jsem jí rezervovala jízdenky na autobus a vyzvedávala hotovost z bankomatů, aby mohla zaplatit několika uklízečkám, z nichž žádná u ní nepracovala legálně.

Jednou absolvovala po telefonu předběžný rozhovor před televizním vystoupením. Měla to být jakási beseda o stáří. *Stáří!* V názvu toho pořadu byl vykřičník.

Poslouchala jsem, jak dole do telefonu cvrliká aforismy jako slova známé písničky. „Nejde o to zůstat mladý. Jde o to zamilovat si stáří."

Potom si mě zavolala dolů. „Objednej mě na botox," řekla. „Bez toho do televize nejdu."

Když to dořekla, téměř okamžitě jsem v duchu slyšela ozvěnu sama sebe, jak to vykládám ostatním. A opravdu jsem to pak vykládala, a nejen tehdy večer. Obula jsem si boty na vysokém podpatku a šla půldruhého kilometru po deštivých ulicích na večírek pod Brooklynským mostem. Dorazila jsem na místo a otevřela pusu, abych se napila a spustila: „Hádejte, co dneska řekla šéfka!"

Vyprávěla jsem to kamarádům, známým, cizím, komukoli, kdo byl ochoten poslouchat. Nezáleželo na tom, zda mě znali, nebo ne. Anekdota měla úspěch v obou případech. Takový byl New York. Vyprávět historky neznamenalo vyprávět je někomu konkrétnímu, šlo o to je prostě vyprávět. Člověku se stalo něco, co mohlo někoho jiného zaujmout. Bylo to osamělé, tohle povídání. Pravda o mládí byla jako ošklivé tajemství, které všichni svorně sdíleli.

Každý večer jsem říkala věci jako: Dnes jsem se se šéfkou opila u oběda. Dnes byla šéfka v telce u Oprah Winfrey! Dnes jsem utratila tisíc dolarů za dárkové koše. Dnes jsem dvakrát použila slovo „podzimní" – pokaždé, když jsem mluvila s prodavači tulipánů.

Místa, kde jsem tyhle věci říkala, byla asi stejně důležitá jako to, že jsem je říkala. Fakta a pocity z mého života byly pouze tak důležité, jak důležitá byla místa, kde mi zrovna přišla na jazyk. Pegu Club, SkinNY, Milk and Honey, Marlow & Sons a U Jehňátka a U Motáka a U Hrdličky a Freemanů a v mexické restauraci kousek od První a v kavárně s názvem Zamyšlení a v restauraci s názvem Svačinka a v restauraci s názvem Domov.

Všichni jsme ponocovali, protože jsme věděli, že se to od nás čeká, a zuřivě i elegantně jsme předli na kolovrátku zbabělosti. Náš život se roztékal jako karamely za výlohou. Nacházeli jsme chmurné i zábavné souvislosti mezi našimi životy a osudy celebrit, zajímali se o průběh nespravedlivých válek, o třetí svět a jeho šarlatánské vůdce, o planetu a její Achillovy paty – o oceány, atmosféru. Vtipkovali jsme a pak jsme vtipkovat přestali, zcela náhle, abychom ukázali, že umíme brát věci vážně. Rádi jsme jedli. A bavili jsme se o jídle, mluvili jsme o jídle, které jsme zrovna nejedli – v jiných restauracích, jiných čtvrtích. Bavili jsme se o smutku, a že jsme ho ve skutečnosti nikdy

nepoznali. Bavili jsme se o genocidách, na které se zapomnělo, protože se mluvilo jen o holocaustu. Bavili jsme se hlavně o sobě a o tom, s kým šukáme.

Já mluvila o Louisovi, ženatém profesorovi, který mě, dle svých slov, čas od času *hostil*. Hloupě jsem se do něho zamilovala. Napsal knížku s názvem „Jak našel Julian svého [sic] boha?" – o prvních mysticích-ženách, které hladověly a mučily se. Vyptával se mě na dobu, kdy jsem trpěla anorexií. Na ty dva roky – nebo tři, když počítám rok, kdy jsem neměla menstruaci. „Byla to pro mě taková božská zkušenost," řekla jsem mu. Prostě jsem taková – všechno vyzkoušet, z legrace.

„Jsi mladá," odpověděl a položil mi ruku na koleno. „Ale měla bys k sobě přistupovat trochu vážněji."

Vyprávěla jsem kamarádům, co mi řekl, a smáli jsme se tomu. Oni mi vždycky radili, ať radši vyzkouším opak.

Některé věci jsem nikomu neříkala. Dnes jsem si v koupelně paní Z. musela dřepnout na všechny čtyři a vydrhnout fleky od moči, které tam nadělal její umírající pes. Dnes jsem viděla, jak paní Z. rozplakala hospodyni. Nevyřčeno, parafrázováno: Dnes jsem byla placená za to, abych se dívala, jak dospělá žena pláče.

Z každého dne jsem servírovala pouze úhledný předkrm. Pracovala jsem jako osobní asistentka pro ženu, o níž se vědělo, že zachází s lidmi jako s kusem hadru, a zacházela tak i se mnou. Spřádat zábavné historky o všem ostatním jsem nedokázala. Když padla tma, začala jsem se starat o hroutící se babičku. Ta nebyla ani inspirativní, ani neměla žádný sexuální život, ani s nikým nezacházela jako s kusem hadru. Prostě jen stárla.

Každý druhý den jsem šla po práci na Hlavní nádraží a jela vlakem do Greenwiche. Vozy byly plné cestujících v oblecích, kteří si povolovali kravaty a vyráželi na před-

městí trávit svou dvanáctihodinovou dovolenou. Spolu s nimi jsem se kymácela na sedadle vstříc nejobtížnější části dne: vzít babičku Lucy na procházku kolem domu, připravit jí Coronu se stroužkem limetky – pro mexické pivo měla slabost –, namazat její nemocné tváře různými mastičkami a vodičkami proti růžovce.

Za okny vlaku se Connecticut změnil v nekonečný pás skladišť dřeva, oplocených logistických ghett, pohřebišť vyřazených autobusů a vyřazených kadibudek, nad jejichž vraky se tiše snášel soumrak. Občas jsem jela v jídelním voze, kde do sebe muži obraceli ředěný gin v plastových kalíšcích, aby se připravili na ústrky ze strany svých žen a dětí. *Byli byste radši sami?* říkala jsem si. *Určitě?* Představovala jsem si babičku Lucy, jak s očima upřenýma na dveře čeká, až vejdu, uvelebená ve svém tichém bytě jako v pestrobarevném hnízdě: žluté stěny, modrý koberec, rudá pohovka. Jejich přesládlé stíny jí dělaly jedinou společnost.

Ty barvy přicházely s věkem – zřejmě coby ústupek tiché touze se v neveselém osamění rozveselit. Babiččin starý obývák v Los Angeles byl vymalovaný na bílo a stála v něm bílá sedací souprava neznatelně matovaná bílým kožichem jejího bílého kocoura jménem Boo. Původně měl ještě mourovatého brášku Radleyho, ale ten se pár měsíců poté, co si ho babička Lucy pořídila, odebral k novým majitelům. Vždycky jsem přemýšlela, jestli ho poslala pryč kvůli tomu gauči. Boo umřel, když mi bylo šestnáct. Jeho popel si babička Lucy schovávala ve stříbrné dóze za svou nejlepší čajovou soupravou.

Večery jsme trávily u filmů o špionech a bankovních lupičích. Natáhly jsme si kozačky a šly se projít kolem parkoviště. Bavilo ji sledovat, jak chodím oblékaná, a tak jsem si své modely pečlivě vybírala: široké sukně s pestrými plédy, blůzky lemované pajetkami nebo jemnou výšiv-

kou. „Máš svůj styl, Stello," chválila mě. „To se mi líbí." Ale pravdou bylo, že jsem nakupovala v obchodech, které přede mnou objevili jiní anebo které doporučovali důvěryhodní blogeři. Stejně jsem ale měla dobrý pocit, když se usmála.

Lucy se ze všech sil snažila udržet zbývající střípky svého života pohromadě. Bylo to však čím dál těžší. Brala spousty prášků, ale nepamatovala si názvy, jen na co jsou: *Tenhle je na srdce, když se mi moc rozbuší,* vysvětlovala. *A tamhleten, zas když mi vynechává.* Připravovala jsem jí je do malých přihrádek označených zkratkami dnů v týdnu. Poznávala jsem její tělo skrze páru nad horkou vanou: tmavé podlitiny na stehnech, povislá prsa pohupující se na břiše jako dvě igelitky. Měla dlouhý nos, hladký, protáhlý a výrazný. Okraje rtů si obtahovala růžovou perleťovou tužkou, ale neměla už cit v ruce, takže barva se jí vždycky rozmazala směrem dovnitř, jako by ji všechnu slízala. Vždycky se strašně ráda líčila.

„Tvoje máma byla odjakživa moc pohledná," řekla mi jednou. „Ale jako by ji to ani nezajímalo."

Lucy vždycky věřila, že když se jí podaří docílit, že její dcera bude jiná než ona sama, aspoň trochu, bude spokojená. Teď jí bylo osmdesát a stále se ptala: *Podařilo se?*

Babička Lucy měla postavu spíše robustní, praktickou. Člověk by nevěřil, že po ní má matka něco zdědila – ta byla naopak sporá, malá, s ostře řezanými rysy. Všechno na ní bylo útlé, včetně prstů. Vypadala, jako by se každou chvíli mohla rozpadnout na tisíc kousků.

Já vypadala spíš jako Lucy než jako moje matka. Sice svým způsobem hezká, ale nebyla to taková ta jemná krása. Člověk neměl potřebu mě ochraňovat, spíš byl zvědavý, co vydržím. V době, kdy jsem dostala první měsíčky, jsem už byla vyšší než většina kluků, měřila jsem přes sto osmdesát, tělo statné a věčně hladové. Jediným křehkým mís-

tem byly mé oči – světle modré a věčně slzavé, jako by někudy prosakovaly. Táta mi proto říkával „slzenka“. Moje ruce a nohy působily těžkopádně, což taky byly. Nohy jako dva sloupy, žilnaté dlaně, hrubé silné prsty. „Tebe člověk jen tak nepřehlédne,“ tvrdila matka. „Měla bys na to být hrdá.“

Máma krásu přehlížela způsobem typickým pro krásné ženy. Jednou mi řekla: „Na vzhledu sice asi záleží, ale člověk s tím stejně moc nenadělá.“ A pak dodala: „Krása ti beztak nikdy nepřinese, co skutečně chceš.“

Zlobila se, když jsem si k desátým narozeninám přála časopis o svatbách. Ale já to milovala – ty porcelánové panenky v hedvábných šatech obepínajících jejich vosí pas. Nožičky měly tak hubeňoučké, až měl člověk pocit, že je může složit do krabice jako loutky. Představovala jsem si jejich vnitřní život coby vkusně zařízené pokoje a jejich pocity jako hladce opracovaný nábytek polstrovaný luxusními látkami: vnitřní vyrovnanost a klid, spokojenost plynoucí z očividné žádoucnosti. Jednou jsem objevila matčinu svatební fotografii a vzalo mi to dech – *Z ní jsem vzešla,* napadlo mne, *to přeci není možné* –, ale zároveň jsem věděla, že jí svůj obdiv nikdy nebudu moci sdělit, dokonce ani naznačit, protože o tenhle druh obdivu ona nestála.

Babička Lucy se o svém těle vždycky vyjadřovala zdrženlivě, nikdy by nepoužila výrazy jako „čurat“ nebo „sopl“. Teď už však nedokázala nic skrývat. Náhlý průjem ji přepadl třeba na pohovce nebo na koberci. Jedla sušené švestky, protože po prášcích proti bolesti měla zácpu. „Možná, že ty švestky nejsou nejlepší nápad,“ uvažovala jsem. Byla příliš slabá, nedokázala už dojít rychle na záchod. Při chůzi se musela jednou rukou opírat o stěnu nebo se přidržovat stolu. Nervy měla na pochodu; svědění nepolevovalo. Byla přesvědčená, že by jí pomohl zázvor.

„Zázvor?“ podivila jsem se. „Proč zázvor?“

Místo odpovědi vytáhla ze spíže zažloutlý složený papír schovaný mezi plechovkou se solí a moukou. Na papíře bylo nakreslené lidské tělo popsané čínskými znaky, s končetinami pospojovanými výraznými červenými čárami, které připomínaly reklamní plakát aerolinek zobrazující lety mezi velkoměsty. Patříval prý Matildě. Babička Lucy se mi to snažila vysvětlit: „Podle ní souviselo všechno se vším,“ říkala. „Podle ní tě mohlo přestat bolet břicho, když sis správně masírovala prsty na nohou.“ Matilda měla taky velmi konkrétní představu o tom, jaké barvy by člověk měl naposledy vidět těsně před usnutím: světle modrou a zlatou. „Natřela si tak jednou strop,“ vyprávěla babička Lucy. „V pokoji to pak celé dny páchlo po terpentýnu.“

Právě Matilda přišla s tímhle bláznivým nápadem dávat si pod jazyk zázvor, dokud nezačne pálit. Člověk pak přestane myslet na jinou bolest. „Za zkoušku to stojí,“ rozhodla se teď babička Lucy. „Nemám stejně co ztratit.“

Každé úterý docházela k babičce do bytu Juana. Pracovala pro ni už léta. Postarala se o nádobí, ve kterém jsme celý týden v lednici skladovaly polévky: Krůtí s chilli papričkami, co připomínala žrádlo pro psy, smetanovou, hustou jako kaše, kuřecí s nudličkami a vlákýnky masa. Lucy teď nejvíc chutnala kašovitá dětská strava. Z dásní jí často tekla krev jako inkoust z plnicího pera. Ztratila už téměř úplně chuť k jídlu a také hodně zhubla. Největší úspěch mívala miska hráškové nebo krabí polévky – byly jemné. Nebo pak omáčka. Když sevřela lžíci, objevily se mezi jejími kloubovitými prsty přízračné mezery, které kdysi vyplňovala tkáň.

Jednou usnula s rybí polévkou v ruce. Zrníčka kukuřice jsem pak nacházela zapadlé po celém gauči. Juana mě

provedla zásobami čisticích prostředků. Ukázala mi, čím při průjmu vyčistit skvrny z koberce a vysvětlila mi rozdíly mezi značkami: Tenhle můžu použít na sedačku, tenhle ne. „Moc agresivní?“ zeptala jsem se.

Zmáčkla si nos. Pochopila jsem. Moc páchne.

Juana si babiččin stav hodně brala. Jednou odpoledne jsem ji našla uplakanou v kuchyni. „Už nemůžu,“ říkala. „Nenávidím to.“

Já to taky nenáviděla, ale nikdy jsem kvůli tomu nebrečela. Často jsem chtěla, ale nebyla jsem si jistá, zda to dokážu. Pohladila jsem Juanu po rameni. Ale měla jsem pocit, jako bych měla prsty ze dřeva, jako by mi nepatřily.

„Jste velmi – jak se říká? – silná,“ řekla. „Velmi silná.“

Zavrtěla jsem hlavou. Nebyla jsem silná. Jen jsem byla uvnitř rozčleněná na malé části. A ty části se sebe nemusely nutně dotýkat. Některé jsem už dlouho nespatřila.

Do města jsem se vracela po půlnoci a volala pak kamarádům, o nichž jsem věděla, že budou ještě vzhůru: těm bez práce, umělcům placeným z grantů i těm absolutně bez peněz, těm v záhadné depresi – s diagnózou i bez ní, nebo těm, kteří bydleli tak hluboko v Brooklynu, že už v podstatě žili v Jersey. Povídali jsme si, táhlo z nás pivo a ve slovech nám kvasila moudrost. Oni vyprávěli, jak na schodišti viděli krysy velké jako psy a jak se odnaučovali estetickým pravidlům minulých staletí. Já vyprávěla o tom, jak v Connecticutu čelím lidské smrtelnosti. Bývali jsme vzhůru do rozbřesku, protože jsme chtěli, aby nás postupně zdolala únava – jedině tak, zcela vyčerpaní, jsme dokázali usnout, protože jsme se báli zlých snů.

Až jednou jsem nikomu nezavolala. Chtěla jsem najít muže, jakéhokoli, do jehož tváře bych mohla vepsat svoji osamělost. Bylo mi smutno. Jen jsem potřebovala toho neznámého – ať to byl kdokoli kdekoli – coby důkaz. Našla

jsem ho v irském baru ve středu města: Byl plešatý a seděl sám poblíž dveří na záchod. Líbil se mi jeho hlas, když mě zval na skleničku whisky. Odpověděla jsem, že si dám čistou.

Když to opakoval servírce na baru, působil energicky a sebejistě, jako by přesně chápal, proč to chci právě takhle. Dohlédne, aby vše bylo v pořádku. Když jsem přimhouřila oči, jeho hlava jako by svítila. Byla taková rozmazaná – jako když se s uslzenýma očima díváte do světla.

Popíjeli jsme. Bavili jsme se o nástrahách života a klamech mládí. Občas si poklepal na hlavu, jako se ťuká na dřevo: *Zaklepat to pro štěstí.* Zeptal se mě, proč se mu pořád dívám na hlavu. „Líbí se mi, jak se leskne," odpověděla jsem.

Dala jsem si ještě. On si dal taky. Říkal, že je doktor a specializuje se na mozkové nádory. „Najít a zničit," vysvětloval s úsměvem a znovu si poklepal na hlavu. Pochybovala jsem, jestli vůbec kdy chodil na medicínu.

Poprosila jsem dívku za barem o koktejlovou třešeň, abych mohla žvýkat stopku. Jak na něčem takovém dokážou lidi udělat jazykem uzel? Připadalo mi to jako tajné svědectví lidského těla, něco, co se neřídí rozumem. *Najít a zničit*. Těmhle lidem by člověk klidně mohl zničit jakoukoli část mozku, a stejně by na té stopce uzel dokázali udělat. Já tedy ne, a zničte mi, co chcete, ovšem oni ano.

„Jen se jí snažím pomoct," řekla jsem. „Ale asi to nestačí."

„Jsi zlatíčko," usmál se. „To víš, že stačí."

Objal mě a já cítila, jak mi sune ruku dolů pod sukni a mačká mi zadek. Plácla jsem ho. „Já ti tu říkám pravdu o svým životě."

„No a?"

„A ty na to kašleš!"

Přitlačil a zasmál se. „No jistě."

Prstem jsem ho přivolala blíž, jako bych mu chtěla svěřit tajemství. Pak jsem se naklonila k jeho uchu a plivla.

„Ty mrcho jedna!“ ulevil si. „Cos to udělala?“

Rozhlédla jsem se kolem sebe – a hledala jinou tvář. A východ. Viděla jsem rozmazaně. Odešla jsem bez placení. Cestou ven jsem skoro ani nezaškobrtla.

Jednou mě kamarádka Alice pozvala na večírek u příležitosti premiéry filmu. Žádný biják, povídá, ale film. Alice byla atraktivní, takže se dokázala bavit všude. Byla napůl Němka, napůl Japonka – „plémě Osy“, říkávala. Byla nádherná a měla takovou tajuplně jemnou pleť jako panenka. Věděla, jak užívat návykové látky, a přitom se nechovat nepatřičně.

Tvrdila, že ten večírek bude trapárna. Plný lidí z Los Angeles. „Já jsem taky z Los Angeles,“ namítla jsem.

Na chvilku se zamyslela. „To jsi,“ připustila. „Ale nejsi jako oni.“

Chtěla tam jít brzy, kolem jedenácté. I tak by to ale znamenalo vynechat návštěvu u babičky. Zavolala jsem Juaně, jestli by jí ten večer mohla donést nějakou polévku. Mohla by u ní zůstat, až bude jíst? Mohla. Babička Lucy se někdy polila, aniž si to uvědomila. Jednou na sebe převrhla misku s ovesnou kaší. Na stehně měla červený flek a zrníčka jí držela na kůži jako přilepená.

Večírek se konal v jednom špinavém skladišti v Bushwicku. A film, který téměř nikdo neviděl, byl o školní šikaně. Vtip byl v tom, že ačkoli měli malí tyrani nadpřirozené schopnosti, hodné děti měly ještě lepší. Násilí mělo spíše komický než znepokojující ráz, zřejmě kvůli nezávadnému ratingu. Byly tu i potenciální politické souvislosti. Jedna žena na večírku, snad opilá, snad střízlivá, se hlasitě rozpovídala o možných vazbách. Šlo prý o alegorii na válku s terorem, tvrdila, na oficiální postoj k tý-

rání a tak dále. „Takže co si z toho odneseme?“ ptala se. „Že pokud se ubližuje pouze padouchům, je všechno v pořádku?“

Alice mi mezitím vyprávěla o svém současném milenci, jeho odcizovacích taktikách a šílené kolínské. Vážně jsem přikyvovala. Louis sice kolínskou nepoužíval, ale odcizovacích taktik měl taky spoustu, stejně jako jeho žena. Když náš vztah stagnoval – nedokázali jsme se navzájem pochopit, přičemž on se ani nesnažil –, bral to prostě jako nevyhnutelný příznak lidství.

Večírek byl v plném proudu a já už skoro neslyšela, co Alice říká, ačkoli z tváře jsem jí ještě dokázala vyčíst, zda ode mne očekává úsměv, či úšklebek – buď měla rty našpulené, anebo zkřivené do „o“, s koutky směřujícími k ojíněné sklence martini. Čas od času chtěla, abych jí odpověděla. Chtěla například vědět, jestli byl Louisův přístup hodně teoretický. Jeho přístup k čemu? Byla to zrovna jedna z otázek, které jsem skoro neslyšela nebo jim nevěnovala pozornost. Stále jsem se v duchu vracela k představě babičky Lucy u večeře: pruhovaný župan přilepený ke kolenům, pobryndaný od kuřecího vývaru, přehozený nad kupičkou drobků od sušenek a modrými pilulkami zapadanými do polštářů. Alice mě přitom co chvíli chytla za paži a řekla něco jako: „Tak tohle je fakt *síla,* co?“

Na vysoké jsme s Alicí měly ve stejnou dobu problémy s příjmem potravy. Byla to taková naše společná mimoškolní aktivita – podobně jako se jiní scházejí, aby si šňupli kokain nebo zahráli volejbal. Naučila mě svoje triky – například pít horkou vodu, aby člověku nebyla zima. Dokázala během jednoho jídla vypít i patnáct šálků. Vždycky kolem hrnku ovinula prsty, aby do sebe nasála teplo. Vyprávěla mi, že to tak v zimě ve svých dřevěných boudách dělávali japonští pěstitelé zeleného čaje. Snažila se pře-

svědčit sama sebe, že tu touhu cítí až v kostech. O jejích kostech jsem přemýšlela víc než o kostech kohokoli jiného. Rýsovaly se jí pod kůží jako větve stromů. Tahle stará Alicina podoba se mi vybavovala jako nějaká legenda, sbírka fantaskních detailů, ale ve skutečnosti prostě jen hladověla – hladověly jsme obě: Bolelo nás srdce a dávaly jsme to tak najevo.

Společnými silami jsme se uzdravovaly, nebo jsme to aspoň říkaly. Absolvovaly jsme kolečko terapeutických sezení a diskusních skupin. Dělaly jsme si legraci z jejich otřepaných sloganů a z holek, které nebyly dost vyhublé na to, aby je potřebovaly. Samy jsme trochu přibraly. Říkaly jsme, že jsme rozbolavělé a byla to pravda. *Bolelo* to. Něco jsme cítily, ale zároveň jsme to využívaly, což na tom bylo nejhorší. Když jsme si svou bolest konečně uvědomily, vydolovaly ji na povrch a promluvily o ní, zjistily jsme, že jsme ji svými manipulacemi rozmělnily na kousky a překroutily ji, abychom dostaly, co jsme chtěly. A téměř jsme ji nepoznávaly. Jako by nám ani nepatřila. Alice do toho pak znovu spadla a byla na tom hůř než kdy já. Tehdy jsme se nějak odcizily.

Teď jsme se spolu nad naší minulostí ošklíbaly. „To jsme byly fakt v prdeli," říkala Alice. „Tehdy na vysoký." Alice nebyla žádná baculka, ale měla mnohem plnější dekolt. Určitě teď měla alespoň béčka. Na svou nemoc vzpomínala dost zvláštně: „Bylo to to nejhorší, co se mi kdy stalo," prohlásila. „A taky nejlepší."

Brala teď Prozac. „Je to silný," vysvětlovala. „Ale všechno něco stojí."

Jí to zase tolik nestálo. Pořád ještě byla výborná vypravěčka a bavila ostatní příhodami o lidech, kteří si kupovali její umělecká díla do svých loftů a činžovních bytů. Vždycky se hodně zajímala o lidi kolem a krom toho měla břitký smysl pro humor (jenž člověka vždycky zastihl

nepřipraveného), díky němuž jsem si uvědomila, jak asi navenek působím: nemotorný, chichotající se šašek. Čas od času se uprostřed nějaké anekdoty odmlčela a zadívala se kamsi do dálky, jako by očima zkoumala horizont. Snad čekala, že se k ní vrátí její nemoc nebo se objeví nějaký jiný problém. Nepatrný záblesk touhy v očích.

Kolem nás byla spousta osobností, místních i cizích. Jako oživené postavičky z komiksů: Modýlci s účesy ve stylu deka, v kalhotách s kšandami, holky v legínách, jejichž útlá zápěstí se míhala mezi třpytivými skleněnými náramky jako létající ryby. Jakási žena přišla se dvěma fretkami, které se jí obtočily kolem ramen jako dvě kulaté závorky. Nějaký muž v pletené vestě, z níž mu vykukovaly husté zkroucené chlupy, si do výstřihu zastrčil fotku Davida Bowieho, a chtěl po mně, abych ho vyfotila. „Vezmi si můj mobil," řekl. „Mám na něm foťák."

Všichni mluvili nahlas, protože chtěli být slyšet a chtěli, aby je slyšeli i ti, kteří je neznali. Jedna žena dostala další nabídku na reklamu na nože, ale měla strach, jestli to neznamená, že má moc chlapské ruce. Jeden muž byl hlavním kameramanem jistého dokumentu o nejlepších hráčích Monopolů v Tennessee. Další chlápek měl zase známého, jehož kámoš dělal na celovečeráku o vzteklině. Hodně lidí tancovalo. To se mi líbilo.

Alice se chtěla bavit o mém druhém životě tam na severu. „Všichni, co znám, buď dál studujou, nebo už pracujou," řekla. „Ale ty fakt něco *zažíváš*."

Něco? Trávila jsem spoustu času před obrazovkou connecticutské kabelové televize a viděla umírat člověka.

Alice si stěžovala na milence, na toho, co zaváněl evropským sexem, a na jeho domýšlivost, když šlo o její díla. „Jako by každý plátno bylo jeho *zrcadlo*," vysvětlovala. „Prostě se v něm zhlíží."

Já viděla: vývar, župan, pilulky.

„Ubohý," řekla jsem na to.

„Není to ale tak, že by na každým obraze byl on."

Ale na většině jejích obrazů pravděpodobně *byl* – nebo se jím přinejmenším inspirovala. Zopakovala jsem: „Fakt ubohý."

„Hele, nevykládej si to špatně," řekla na to. „Ale mívalas bohatší slovník."

Babička Lucy měla balkonek vmáčknutý mezi balkony bankovních úředníků a za soumraku na něm ráda sedávala, dokonce i v zimě. Když zapadlo slunce, zklidnila se, ale byla podivně zmatená. Lékaři na to měli zvláštní termín. Říkali tomu večerní delirium.

„Dora vedla v Africe sirotčinec," vyprávěla. „Pomáhala ho stavět. Zlomila si při tom prst."

„Myslíš tím asi, že mamka pomáhá *lidem* z Afriky," opravila jsem ji. „Prostřednictvím svojí firmy."

Ošetřovatelka, která k ní začala jednou týdně docházet, si tu podvečerní proměnu vysvětlovala jednoduše. „To se starým lidem stává," říkala. „Najednou se zaseknou jak hodinovej strojek. Kdoví proč…"

Její večerní delirium bylo jako proměna vlkodlaka za úplňku. Skutečné já babičky Lucy – zmatené, blouznící a připravené věřit příběhům, které se nikdy nestaly – čekalo na západ slunce a pak vstoupilo mezi stíny. Hovořila ke mně jako slepec – oči upřené zcela mimo můj obličej – a vzpomínala na oblíbené sendviče své ztracené dcery a na to, jak Matilda nemohla nikdy večer usnout.

Neúprosná realita jejího života ve dne natolik kontrastovala s večerním deliriozním vyprávěním, že nebylo možné rozlišit, co je pravda a co jenom smyšlenka. Matilda teď mohla být klidně herečka, básnířka, servírka či mohla sedět někde v bance za přepážkou – anebo prostě byla taková ta úžasná matka z předměstí, proměněná k nepo-

znání. Lucy tvrdila, že Matilda je ten typ ženy, které často umírají mladé. Když jsem to slyšela poprvé, šokovalo mě, že si takhle představuje smrt vlastní dcery – tak klidně, trochu posmutněle. Ale pak jsem si uvědomila, že pro ni smrt neznamená totéž co pro mne. Byla jí tak blízko, téměř na doslech – vzdálený šum – a kdo ví, co jí přinášela. Možná její dceru. Možná, že je smrt dokáže sblížit víc než cokoli předtím.

Matka mi volala každý den. Chtěla, abych jí po telefonu referovala, co se děje. „Od mámy se toho dozvím polovinu," stěžovala si. „Vždycky byla tak zatraceně hrdá." Nedokázala pochopit, co se teď s hrdostí její matky děje. „A jí toho dost?" zajímalo ji. „Co jí?" Vyprávěla jsem jí tedy o jídle, ale nedokázala jsem jí vysvětlit, co se odehrává ty dlouhé hodiny mezi tím – hodiny plné nepořádku a nudy, trapných nepříjemností. Nikdo vám nevypoví, jaké to je, když člověk umírá ani jak to vypadá, dokud to nevidíte na vlastní oči.

Babička Lucy se o Matildě zmiňovala často, ale nikdy neřekla, proč odešla nebo proč ji k odchodu přiměli, proč opustila rodinu nebo ona ji. Mluvila jen o tom, jaká její dcera bývala, když byla mladá.

„Nikdy se to nemělo stát," řekla jednou. „Bylo to hrozné."

„Co bylo hrozné?"

Napadlo mě, že teď to přijde – příběh, který nikdy nikdo neslyšel, příběh o jejím odchodu.

„Matilda byla ještě malá holka," říkala. „Ale po tom, co…" Její hlas zněl ostře a zpěvavě, jako by starou ránu zjitřil čerstvý vítr.

„Po čem?"

„Po tom, co jí udělal – už malá holka nebyla."

Sevřel se mi žaludek. Znásilnili ji, nebo otěhotněla.

„Už nebyla malá holka?“

„Prostě jako by po tom zmizela. Myslím, že už jsem ji pak nikdy znovu neviděla.“

Jednou večer mě Alice vzala do divadla na představení o AIDS na africkém venkově. Účinkovala v něm skupina mimů, kteří měli dělat jakousi ozvěnu těm, jež ani neměli jméno pro nelítostného zabijáka jejich rodin. Nehty si rozdírali kůži, čímž naznačovali léze, kostnatými prsty si přejížděli po těle, aby ukázali, jak se z člověka může stát chodící kostra.

Pak jsme šly pít. Pily jsme whisky s lehkou kolou a vyprávěly neznámým lidem v neznámém baru o smutných věcech, které jsme viděly v divadle.

Před rozbřeskem mě vzbudil telefon. Byly čtyři hodiny ráno a babička Lucy upadla. „Jsem v pořádku,“ tvrdila. „Jen už tady celé hodiny ležím.“

Potřebovala na záchod, vysvětlovala mi, ale zapomněla si rozsvítit. Neviděla, v tom byl problém, a zakopla o stoličku.

„Kde jsi teď?“ zeptala jsem se. Už tak jsem měla v práci zpoždění. Paní Z. točila zrovna interview – s kýmsi, pro jakýsi pořad – v kavárně Starbucks na Upper East Side.

„U sporáku,“ odpověděla babička Lucy. „Jsem kousek od sporáku, ale vidím odsud i do obýváku.“

„Na záchod se ale přes kuchyň nejde,“ namítla jsem. „Říkalas, že jsi šla na záchod.“

„Šla.“

Do Starbucks jsem vůbec nedorazila. Paní Z. mě zasypala hromadou vzkazů, což jsem čekala. Všechno bylo na levačku a já si to pěkně odskáču, to snad vím. Chápu to vůbec? Doufá, že ano. Osobně se o to postará, tím si můžu být jistá. V jistý okamžik přikázala hospodyni, aby mi co

hodinu nechala na záznamníku vzkaz, ovšem její hlas už zněl jen zlomeně a trošku závistivě: Já unikla. Ona ne.

Lucy nebyla v bezvědomí, jen nebyla schopna znovu vstát. Byla křehká jako ptáče, ale těžká. Jakmile se s ní jen trochu smýklo po podlaze, začala hned krvácet. „Opatrně," prosila mě. „Prosím opatrně, ano?"

Zavolala jsem mámě. „Horší se to," varovala jsem ji. „Myslím, že bys měla co nejdřív přijet."

Řekla, že právě dokončuje jeden případ a musím jí věřit – *prosím*, protože je to skutečně tak –, že je to otázka života a smrti. Zamluvila si letenku na další týden. Rozhodla jsem se, že babičku Lucy už samotnou v noci nenechám. Budu spát na jejím červeném gauči, dokud máma nepřijede.

Řekla jsem paní Z., že mi umřela babička, protože to bylo jediné, co mě napadlo, abych si mohla vzít týden volno. Sbalila jsem si tašku a na nádraží si pro tentokrát koupila jednosměrnou jízdenku. „Nemusíš zůstávat přes noc," ujišťovala mě babička Lucy. „Jsem už v pořádku."

Ale když jsem přijela, vypadala potěšeně. Rozestlala mi gauč, jak nejlépe dovedla, s prostěradlem neúhledně zastrkaným do mezer mezi polštáři. V duchu jsem si představovala její třesoucí se ruce, jak se snaží prostěradlo správně natáhnout. V noci jsem sledovala mravence, kteří neustále tiše proudili sem a tam po úzkých cestičkách z kredence. Popíjela jsem levné červené. Pomáhalo mi probojovat se skrze dlouhé hodiny ke spánku. Jednoho dne položila černá vrána na zledovatělý parapet myš. Smetla jsem ji koštětem a sledovala, jak padá ze třetího patra dolů na ulici.

Ten týden byla vlezlá zima, celý Connecticut pokrýval špinavý zmrzlý sníh, přesto se však hodiny, které

jsme spolu trávily, vlekly malátně a mdle jako v horečce. Babičce bylo stále hůř. Sotva jedla. Měla jsem pocit, jako by se její tělo hodinu co hodinu zmenšovalo. Přesto jsem i na truc zimě naplnila ledničku vším, co měla ráda: Bílým hroznovým vínem, plnotučným mlékem, rýžovým pudinkem, třetinkami piva, které vypadaly jako stvořené pro dětskou ručku. Kromě pudinku však téměř nic nejedla. Víno prý bylo příliš kyselé a mléko příliš husté – tlačilo jí v krku jako špunt. „Když ho piju, nemůžu dýchat," vysvětlovala. „Dusím se."

Vzpomínky přicházely bez varování i kontextu. „Jednou mi dala facku," řekla. „Tos nevěděla?"

Zavrtěla jsem hlavou. Její hlas zněl tiše a zasmušile, z čehož jsem poznala, že mluví o Matildě.

„Říkala jsem si, že by mě mohla i zabít," pokračovala. „Být dost opilá."

„Ona měla problémy s pitím?"

Babička Lucy se odmlčela a pak zavrtěla zmateně hlavou, jako by zapomněla, na co jsem se zeptala. „Byla tak krásná," pokračovala, „když byla mladá."

Našla jsem nějaké básničky a doufala, že se díky nim dostanu zase trochu na zem. Pročítala jsem je v pološeru a snažila si tím ukrátit čas, abych nechodila spát tak trapně brzy. *Když stará, šedá jsi a ospalá.* V krku mě škrábalo víno. Vzteky to ve mně začalo vřít. Jak mohl kdo něco takového napsat, když na vlastní oči viděl člověka stárnout? *Však byl muž, co k duši tvé poutnické láskou vzplál / a žaly tvé tváře i kvap její miloval.*

Co mladý Yeats věděl o tělech starých žen, kterým ochlupení mezi vyzáblými stehny zešedlo jako popel?

Nedokázala jsem se dívat na vlastní vagínu a nemyslet při tom na to, že stydké pysky jednou seschnou jako okvětní lístky. Už týdny jsem pořádně nemasturbovala –

ne že bych se nesnažila. Oživovala jsem i staré obscénní představy z mládí: Bohatí muži, kteří mi platí za sex a tlustými prsty mi přejíždějí po páteři – ale už ani to nefungovalo. Tělo jsem měla jak prázdnou skořápku, svaly zoufale skomírající kolem vyhaslého jádra – odkud kdysi přicházely orgasmy, než je pohled na Lucyino tělo zadusil.

Když matka konečně dorazila, byla jsem trochu opilá. Babička Lucy spala. Nechtěla jsem se opít, ale měla už dvě hodiny zpoždění a já se bála, že nakonec nedorazí. Otevřela jsem dveře a ona mne krátce, rychle objala. Ruce měla jako led. „Ježiši," ušklíbla se. „Je z tebe cítit víno."

„Daly jsme si trochu k večeři."

Myšlenky jsem ještě pořád měla zastřené temnou nasládlou mlhou. Na chvíli jsem si zdřímla.

„Matka taky pila?"

„Jen pivo," odpověděla jsem. „Jako vždycky."

„Neměla by pít nic."

Matka si začala třít ruce o sebe. Byly promodralé, neměla rukavice.

„Je ti zima?" zeptala jsem se. „Nejhorší je to asi v březnu. Člověk totiž začíná věřit, že se to zlepší, ale ono nic."

„Ne, dobrý," řekla. „Na Howard Beach jsem musela venku hodinu čekat. Na áčku směrem do centra byl nějaký problém."

„Dáš si čaj?"

„Ne," odpověděla. „Nedám."

Vzala ze stolu prázdnou láhev a koukla se na etiketu.

„Ona nás potřebuje obě, Stello. A potřebuje, abychom byly ve stoprocentním stavu."

„Jen jsem se potřebovala odreagovat."

„Odreagování není nikdy dlouhodobé řešení."

„Tady už ale nejde o nic dlouhodobého, mami. To obě víme."

Prudce postavila láhev zpátky na stůl. „Takhle nemluv," zamračila se. „Aspoň ne přede mnou."

Mlčely jsme. Začala sbírat věci z podlahy, knížky a časopisy, a rovnat je na stůl. Ona měla v obýváku vždycky perfektně uklizeno. I kuchyň byla bez poskvrnky. Byla tak zvyklá žít. Vzpomněla jsem si, jak se rozčilovala na mého otce, než šla do práce. Hrnula se ze dveří a křičela při tom: „No tak, Jayi, všude po domě se válí ten tvůj bordel."

A vzpomínám si na jeho odpověď. „Já tady *žiju*," řekl jí. „A se mnou i můj bordel."

Teď se zamračila na kupičky, které vršila na stůl, a přerovnala je.

„Bylo to těžké," přiznala jsem nakonec. „A já na to nemám."

„Na co?"

„Abych jí pomáhala stárnout, nebo jí v tom naopak bránila, nebo co já vím, co mám vlastně dělat, abych jí pomohla. Je toho na mě prostě moc, chápeš? Ty její pády, všechny ty prášky, její představy, průjmy a tak. Je tak hrozně *vyhublá*, mami. Však uvidíš."

I takhle v posteli, kde babička Lucy ležela těsně vedle topení zachumlaná jako mimino, bylo vidět, jak je na kost vyzáblá. „Ach, matko," vzdychla máma. „Jak to vypadáš?"

Všechno, čeho si všimla, mi znělo jako výčitka: *Nemůžu uvěřit, že takhle žije*, obhlédla nepořádek, na který já se dívala už celé měsíce. *Co je to všechno za léky?* ptala se. *Kde na ně má recept?* Ale nedokázala jsem jí odpovědět, protože jsem to nevěděla. Babička si je už dávno sama vyplnila, anebo je možná dala Juaně, ale když jsem se jí na ně ptala, nedokázala si vzpomenout na názvy. Na poličce stály prázdné lahvičky, všechny zpřeházené. *Tak takhle by to nešlo*, rozhodla máma. *Takhle prostě ne.*

„Deprimuje mě to tady," pokračovala. „A přitom je to tak drahé. A ona nedovolí, abych to platila."

„Zařídila si to tady podle svého," namítla jsem. Týdny mi to tu lezlo na nervy, všechny ty její zářivé, vzájemně se doplňující barvy, jejich symetrie, připomínající dokonalé stehy sešité rány. A přece jsem je teď bránila.

Máma navrhla, abych si udělala na víkend volno. „Teď už jsem tu," řekla. „Všechno jsem zařídila."

Viděla jsem, jak z gauče stahuje moje povlečení.

„Ty nebudeš spát tady?" zeptala jsem se.

„Lehnu si k ní." Nedokázala jsem si představit, že by matka s kýmkoli dokázala sdílet lůžko.

„A co mám tedy dělat já?" zajímalo mě. „Když ty se o všechno postaráš?"

„Proč si třeba nevyrazíš na výlet s tím svým profesorem?" řekla. „To by bylo něco podle tvého gusta, ne?"

Chytla jsem ji za zápěstí. „Co tě žere?"

„Strašně se to zhoršilo. Kdybys mi to řekla dřív."

„Řekla jsem," bránila jsem se. „Pokoušela jsem se."

Zavolala jsem z vlaku Louisovi. Normálně by mi hrdost nedala a zajíkala bych se, ale tentokrát jsem prostě řekla: „Vezmi mě někam," a dodala jsem: „Samozřejmě jestli můžeš odjet."

„Uvidím, co se dá dělat," odpověděl. „Musíš to teď mít hrozně těžký ."

Krize bral vážně. Mohly člověka změnit, anebo se naopak díky nim mohl stát sebou samým. Krize, to byla změna.

Bydlel se ženou v Tribece na dolním Manhattanu, ale měl ještě chatku ve Vermontu nedaleko Mad River Valley. A tam jsme jeli. Myslím, že svojí ženě tvrdil, že je to místo, kam jezdí hledat sám sebe – ale ve skutečnosti to samozřejmě bylo místo, kam si vodil ženské. Nemusela jsem si nic namlouvat. Věděla jsem, že jsem jen jedním článkem řetězu. Už jsem tu jednou byla. V létě. Lesy byly plné

dlouhonohých divoce kroužících komárů a vlhkého tepla, které připomínalo dech člověka, jenž vám šeptá tajemství. Došlo mi několik důležitých věcí: Mohla jsem si kalhoty zastrkat do ponožek nebo se nastříkat repelentem, ale ty potvory se na mě stejně vždycky dostaly a vždycky mě připravily o další kapku krve; Louis by se mnou nikdy nemohl žít. Byla to úsměvná a syntakticky souřadná odhalení: patálie s hmyzem, patálie s očekáváním.

Teď jsme se pronajatým autem s pohonem na všechny čtyři prokousávali závějemi. Chtěl vědět všechno o té hrůze, kterou jsem doma prožívala: Dokázala se babička vykoupat? Dokázala mluvit? Kde přesně jí vylézaly kosti? Své životní dílo vystavěl na tříbení slov o zmrzačených ženských tělech – viděl v nich cosi posvátného, něco, co bralo dech.

„Moc mi to pomáhá," přiznala jsem se mu. „Že ti o tom můžu vyprávět."

„Je to těžké," řekl. „A bude to ještě těžší." Na chvíli spustil oči ze silnice, aby se mi podíval do tváře. „Ale ty to zvládneš."

Ty to zvládneš. Nebyla jsem hloupá. Věděla jsem, co je ochoten dát, a co nikoli.

Projížděli jsme kolem stánků s občerstvením a polorozpadlých stodol. Na oběd jsme se zastavili ve městě jménem Windsor, v malinké pizzerii se dvěma okny. V jednom byl nápis „Pizza". Ve druhém „& Fun". Všude se plazily kapradiny. Uvnitř nebylo vidět nic než samé listy.

„Tady asi kdysi prodávali pizzu," řekla jsem. „Než majitele zbaštil fíkus."

„Aha," odtušil. „Masožravky jedny."

Nastalo ticho. Odmlčel se. Já taky.

„Najíme se?" řekl nakonec.

Dali jsme si pizzu s ananasem a černými olivami. Rajčato-

vá omáčka byla z plechovky a stékala z těsta. Každé další sousto bylo ještě slanější než to předchozí. O další vtipy jsem se už nepokoušela.
Z okraje Windsoru jsem zavolala matce. Louis říkal, že za pár kilometrů už nebude signál. Matku ale nijak neznepokojovalo, že nebudu v dosahu.
„Vede se nám dobře," ujistila mě. „Zrovna teď řeším ty lékařské předpisy."
„Vím, že ty dlouhé červené bere proti bolesti. Ale je po nich zmatená."
„Budu muset končit," řekla. „Mám na druhé lince doktorku."

Když jsem zavěsila, viděla jsem, jak se na mě Louis dívá jako na malé dítě. V očích měl jakousi něhu, kterou jsem u něho nikdy dřív neviděla. Se ženou děti neměli. Nebylo to v plánu, říkal.
Zastavili jsme se v lékárně. Chtěla jsem předstírat, že se blíží konec světa a my nakupujeme zásoby do svého tajného bunkru. Řekl, že se sem klidně zítra můžeme vrátit.

Zmizel v uličce a vrátil se s balením kondomů a tubou krému proti bolesti, který člověka zahřeje tak, že už pak žádnou bolest necítí. „Jediné, co je ještě lepší než nechat si ho vykouřit," komentoval to, „je nechat si ho vykouřit s tímhle krémem." Snažil se *odlehčit atmosféru*, jak s oblibou říkávala babička Lucy. Těšilo mě, že myslí na orální sex, ale zároveň jsem byla zvědavá, jak ten krém asi chutná. Zřejmě nic moc.

Zahnuli jsme na prašnou lesní cestu. „Můj les," říkal. Ten chlap vlastnil byt na Varick Street a k tomu ještě celý les. Brzy se setmělo a my si nalili mnohem lepší víno, než jaké jsem už celé měsíce pila. Bylo divné popíjet s někým dalším. Zvykla jsem si propíjet se do deliria v dokonalém tichu, nikým nepozorována.

Louis říkal, že ho zajímá můj milostný život. Ale můj milostný život je *on*. Chtěl vědět: Stýkám se ještě s někým? Vyprávěla jsem mu, jak jsem se pokoušela na babiččině gauči masturbovat. To ho zaujalo: A nešlo to? Kvůli všem těm hrozivým přízrakům lidské smrtelnosti?

Překvapilo mě, jak rychle všechna ta bolest zmizela – najednou když byl Louis nablízku, litovala jsem víc jeho než babičku při vzpomínce na její zkroucené rysy, které vypadaly, jako by jí velká neviditelná dlaň zakryla obličej a zmáčkla.

Vykouřila jsem ho, když seděl na kostkovaném gauči. Mezi polštáři jsem si všimla starého obalu od porna. Na ten speciální krém zapomněl. Já ne. Ale mlčela jsem.

Řekl pak: „Chci pro tebe něco udělat," načež jsme si to rozdali na chlupaté předložce smetanové barvy. Myslím, že se udělal – já ne, to vím jistě.

„Měla jsi orgasmus?" zeptal se.

„Bylo to moc pěkný," řekla jsem.

Ležela jsem tváří k prázdnému krbu. Objal mě a já na ramenech ucítila jeho chlupatý hrudník. Zatočila se mi hlava. Sevřel mě silný, zdravý člověk, naprostý opak shrbené babičky Lucy, jejíž kůže se po šupinkách drolila do koberce.

„Jsi opravdu krásná," řekl.

Srdce se mi pod žebry rozhopkalo jako myšky v kleci. To mi ještě nikdy neřekl.

„Stýskalo se ti po mně?" zeptala jsem se.

„Jsem rád, že tu teď s tebou jsem," řekl mi na to.

Lehla jsem si na záda a pažemi si zakryla prsa. Podívala jsem se na něj. Strniště na jeho tvářích odráželo paprsky mdlého světla lampičky. Hrozně jsem ho chtěla. Nestyděl se za nic, co říkal. A vlastnil stromy! A nebál se ostatním ubližovat. V jeho podání to vypadalo jako jistý druh hrdinství.

Když jsme se vrátili do Windsoru, měla jsem na telefonu šestnáct zmeškaných hovorů. Všechny od mé matky. Zavolala jsem jí zpátky a dozvěděla se, že babička Lucy zkolabovala. „Ne jako předtím," upřesňovala matka. „Měla srdeční příhodu."

„Co to je?"

„Měla bys přijet," řekla. Jako já před pár týdny jí. Říkala, že babičku odvezli do nemocnice Greenwich Central.

Než jsem tam dorazila, byla v hlubokém kómatu. Tom přijel přede mnou. Byla jsem poslední. Matka držela v ruce knížku v květinovém obalu s názvem „Drahocenný čas". Vypadala jako ten typ knihy, který člověk koupí v nemocničním krámku s dárkovým zbožím. Když jsem ji našla, přecházela po chodbě na oddělení intenzivní péče. Vypadala unaveně a na silonkách měla na palec silné puštěné oko. „Tak jsi tady," řekla. „Konečně jsi tady."

Cítila jsem, jak se mi do očí hrnou slzy a nedokázala jsem si pomoct. „Je mrtvá?"

„Je na dýchacích přístrojích. Ale mozek už jí nefunguje."

Objala jsem ji. Jako bych objala malou holku, tak maličká mi přišla. Byla cítit zatuchlým potem a slabou vůní kávy. „Je mi to líto," zašeptala jsem. „Je mi to líto."

Vyprávěla mi, že právě dávala babičce Lucy pudink. Tehdy se to stalo, zcela nečekaně, bez zřejmého důvodu.

„Pudink," přikývla jsem. „Ten měla ráda."

Podívala se na mě a já si uvědomila, že jsem ji přerušila. „Říkala mi, že mám na punčoše puštěné oko. To bylo to poslední, co řekla."

„To je neuvěřitelný," řekla jsem.

Ale vlastně ani nebylo.

„Jsem ráda, že jsi tady. Jsem ráda, že jsme tady všichni."

To ale nebyla pravda. Matildino jméno v tom nemocničním pokoji nikdy nezaznělo, ani jednou. Říká se, že lid-

ské tělo jisté věci ví, že dokáže vnímat přítomnost, i když už mozek nefunguje. Napadlo mě, zda pociťuje i nepřítomnost. Všimla jsem si, jak babiččiným propadlým hrudníkem projelo zachvění. Trhla pažemi, jako by se dotkla něčeho pod proudem. *„Těch pohybů už si vůbec není vědoma,“* vysvětloval nám lékař. *„Už nic nevnímá.“* Na okamžik jsem si představila, že svírá svou dceru, o které nikdy nemluvila a jejíž tělo bylo příliš daleko, než aby se jej mohla dotknout.

Juana přijela do nemocnice uplakaná, ale skoro nemluvila. Stála u okna a v ruce držela plyšového medvídka, kterého s sebou přinesla. Pokoj zaplnily mlžné paprsky zapadajícího slunce rozlévající se po podlaze jako řídká rajčatová polévka. Nedovřeným oknem začal dovnitř proudit studený vzduch a jemně nás šimral na kůži. Přes ulici bylo dětské hřiště. Slyšeli jsme skřípot rezavých houpaček a křik dětí a jejich nadávky. Čerstvý vánek přinášel ještě jakýsi nasládlý, nepatřičný zápach – připomínal mi javorový sirup. V novinách psali cosi o neštěstí v továrně v New Jersey.

Tom vytáhl blackberry a hledal informace o babiččině stavu. Chtěl vědět, co se jí stalo. *Stáří a umírání* ale vyhledávači nestačilo. Žádné podrobnosti se mu najít nepodařilo.

Stála jsem u Lucyiny postele a držela ji za ruku. Dýchací přístroj přerušoval ticho svým pravidelným *cvak, cvak, cvak* a plastikovou trubicí, která se nafukovala a vyfukovala jako měchy u harmoniky jí pumpoval do těla kyslík.

Odešla jsem na záchod a seděla tam v kabince pro invalidy skoro dvacet minut. Chtěla jsem být sama.

„Brečelas?“ zeptala se matka, když jsem se vrátila. Zkoumala, jestli mám od slz rozmazané oči. Dokázala bych přesně spočítat, kolikrát jsem před ní takhle stála. Ať už mě chtěla jakkoli utěšit, vždycky jsem z jejích slov vycí-

tila toužebné přání, že v sobě najdu sílu sama a přestanu.

„Ne," odpověděla jsem. „Kéž by."

Pak mě najednou pevně objala. „Já to mám taky tak," řekla. „V životě se mi stalo hodně věcí, ale skoro nic jsem neobrečela."

Ten den bylo krásně, byla to hezká smrt. Tak se to prý o smrti, jakou babička zemřela, říká. Byla stará. Nic ji nebolelo. Dívala jsem se, jak jí sestřička zavádí do modré žíly pod oteklou pokožkou jehlu s morfiem. Znamenalo to konec napojení na dýchací přístroje a začátek něčeho, čemu říkali důstojné dožití.

V jejím pokoji se mísily dva pachy: mýdlo a moč. Obličej měla zduřelý od tekutin, jež vypouštěly kolabující orgány. Brada jí otekla a tiskla se na plastikový límec s dýchací trubicí. Ta už na druhém konci nikam neústila. Na mátově zeleném přístroji jsme sledovali tlukot srdce. Hluboké nádechy slábly, až utichly docela. Viděla jsem, jak jí klesla hruď, a pak jsem se odvrátila.

Matka odpojila monitoring srdce dřív, než se ozval táhlý tón. Políbila jsem babičku na čelo a uhladila jí zacuchané bílé vlasy. Juaně se z úst vydralo plačtivé *ej!* a pak začala vzlykat.

Už nic nepípalo. Ani dýchací trubice už necvakala. Pokojem zněl pouze Juanin pláč.

Odešla, tak to matka vždycky říkala, když jsem se jí ptala na sestru, takže to vypadalo, že to Matilda se rozhodla je opustit. Anebo taky říkala, že se „odcizila", což se mi zdálo výstižné: Její vlastní rodina se pro ni stala cizí. Představovala jsem si, jak žije sama kdesi uprostřed prázdného pole, chytá do prstů blesky a jejím tělem prochází výboj, takže připomíná nákres lidského těla, které kdysi studovala.

Zlobila jsem se na otce, že tajemství matčiny rodiny, *mojí* rodiny, držel v tajnosti po celá léta manželství i potom.

„Bylo to tajemství tvé matky," bránil se. „Ne moje."

„Ale tys věděl, že existuje… a zřejmě jsi sám nejlíp musel vědět, jak těžké to pro ni v té rodině asi bylo."

„Ty zase pochop," pokračoval, „že tvá matka o ní nikdy nemluvila. Nikdy."

„Ty ses jí nikdy nezeptal? Nepřipadalo ti to divné?"

„Tvá matka není zrovna žádná citlivka," ušklíbl se. „To víš sama."

Jednou se mi pokoušel vysvětlit některé z neshod, které vedly k rozpadu jejich manželství. „Tvá matka po mně vždycky chtěla, abych toho víc *dělal*," říkal, „a já zase vždycky chtěl, aby toho víc cítila. Zhruba o to šlo." Často trousil poznámky o své identitě. „Já jsem plný emocí," řekl mi jednou. „Emoce jsou moje největší závislost." Jednou taky zmínil, že bych mu jediným zlým slovem dokázala zlomit srdce. Pověděla jsem to matce.

„Vsadím se, že ano," řekla a v hlase jí zaznělo jisté zadostiučinění. Byla jiná. Nebyla na nikom závislá. Zdálo se, že potřeby ostatních sklouzávaly po jejím těle zcela přirozeně a nevyhnutelně, jako kuličky vody stékající po mastné pánvičce ve dřezu.

Tom nechápal, proč se kvůli Matildě tak zlobím. „Co je na tom tak hroznýho, že ti to máma neřekla?" zeptal se.

„Nejde o to, že jsem o tom nevěděla," snažila jsem se mu to vysvětlit. „Vůbec tu přeci nejde o mě. Jen mě zaráží, kdo na světě si zaslouží být odříznutý od všech –"

„Možná to byla Matildina chyba," přerušil mě. „To tě nenapadlo? Vždyť o ní nic nevíš."

Tom nebyl bezcitný, ale věřil, že lidé si řídí svoje osudy sami. *Sama rozhoduješ o tom, co přijde*, říkával s oblibou.

Měla jsem pocit, jako by se „to, co přijde“ dělo všude kolem mě. Nikdy mě ani nenapadlo, že bych dokázala svět kolem formovat mezi prsty jako modelínu.

Ale Tomův život skutečně připomínal sochu, která mu vyrostla pod rukama. Od dvaceti si začal vydělávat v soukromém sektoru. Odešel z velké banky do menší firmy, kde měl finance víc pod kontrolou. „Jestli se něco stane, bude to na *mě*.“ Ale v hlase mu při tom zněla spíš pýcha než strach. Nikdy neměl trpělivost s tím, co se neuskutečnilo, a totéž platilo i o lidech, kteří za případné neuskutečnění mohli. Matilda byla prostě člověk, který se nestal. Tedy přinejmenším se nestala jemu. Ale já najednou cítila, aniž bych dokázala vysvětlit proč, že mně se Matilda rozhodně děla.

Věděla jsem, že určitě bývala krásná – stejně jako moje matka – a možná stále je, a taková byla i v mých představách. Ty tvořily exotické kulisy, mezi něž jsem umísťovala její vymyšlenou postavu jako papírovou panenku: přímořská sídla, odlehlé džungle, kabaretní představení v zaplivaných obchodních centrech. Nezáleželo na tom, kde byla, hlavní bylo, že vždy celá jen zářila

Uspořádali jsme malou smuteční sešlost v Lucyině bytě. Přišlo jen několik přátel – lidí, z nichž se v posledních letech stali spíše korespondenční přátelé. „To je určitě ten nový sporák,“ řekl jeden. Poznávali věci, o kterých jim psala. Přijel dokonce i můj otec. Kupodivu vycházeli s matkou docela dobře. Zdálo se mi, že po rozvodu si oba oddychli. Cítila jsem, že ji zná víc než kdokoli jiný. A ji mnoho lidí neznalo.

Když ho kritizovala, nebyly její argumenty nikdy hrubé, pouze dobře promyšlené a věcné. Pro ni už byl otec vyřízená věc, ale pro mě to byl běh na dlouhou trať. „Tvůj otec vždycky očekával, že bude nějak výjimečný,“ řekla. „Nebyl připravený na to, co se z něj nakonec stalo.“

Požádala jsem paní Z. o pár dní volna na babiččin pohřeb. Předtím jsem o její smrti lhala a teď se ta lež stala skutečností. Potřebovala jsem ještě další volno.

„Žádné další volno nemáš," oznámila mi paní Z. „Máš práci."

Čekalo ji důležité vystoupení v televizi: Odpolední diskuzní pořad, ve kterém se měla zúčastnit debaty se skupinou mladistvých bezdomovců. Měla jsem jí zajistit podklady: Kolik děcek žilo v Americe na ulici, *zrovna teď*? Čím zhoršil prezident jejich situaci? Dokonce i paní Z., jedna z nejhorších lidí, se kterými jsem se kdy setkala, věděla, že náš prezident nevěstí nic dobrého. Zopakovala jsem jí, že se teď rozhodně do práce vrátit nemůžu. *„Třeba mě vyhoďte, jestli musíte,"* řekla jsem jí doslova. A tak se stalo.

Chtěla jsem, aby Lucyin byt vypadal před smuteční hostinou dobře. Vaření ani uklízení mi moc nešlo, ale koupila jsem čerstvé květiny a uhladila polštáře na gauči. Byly celé zkrabacené po všech těch bezesných nocích, které jsem na nich strávila. Měla jsem pocit, že ty věci dávám do pořádku pro *ni*, jako by se měl její duch vrátit do domu coby puntičkářský host. Zkusila jsem recepty z časopisů, ale výsledek nebyl týž jako na obrázku. Povadlé špenátové listy byly mastné a mdlé. „Teplý salát?" zeptala se matka. „Zajímavé."

Během jídla vstala a pronesla pár slov ke shromážděným hostům. „Odchází pouze tělo," říkala. „Duše zůstává."

Už téměř svítalo, když jsem ji spatřila klečet v kuchyni na koberečku s prázdnou láhví od Corony. Podávala mi ji jako nějakou relikvii. Nebyla jsem si jistá, co chce, abych s ní udělala. Postavila jsem ji opatrně na podlahu. „Matilda tenhle kobereček skoro zničila," řekla konečně. „Ještě v L. A."

„Vážně?“

Vyprávěla mi, že Matilda típala cigarety, kdekoli se jí zachtělo, převracela květináče a hlínu z kytek pak zašlapávala do vláken na koberci. *Prostě jen proto, že mohla*, vzpomínala a kroutila při tom hlavou. A pak se rozpovídala. Vyprávěla, jak Matilda na střední utekla se svým učitelem angličtiny. „To byl jen začátek,“ říkala. „Začátek konce.“ Matka už v té době byla na vysoké a cítila se provinile, že je pryč. „Ne kvůli Matildě,“ vysvětlovala. „Ale kvůli matce.“

Uprostřed semestru se vrátila domů, jen aby dělala Lucy společnost, ale Lucy to odmítla s tím, že chce být sama – přestěhovala se na pohovku, k snídani si dávala topinku, k obědu topinku a k večeři taky topinku. Matka trávila den tím, že z prostěradla sklízela drobky. Někdy se Lucy nemyla celé dny. Páchla jak špinavé ponožky. A přitom by sama v životě špinavou ponožku na nohu nedala. Nehty měla okousané a roztřepené. A to si vždycky zakládala na tom, jak dobře vypadá, natáčela si vlasy a pro hosty měla pokaždé připravenou mističku se slanými oříšky. Teď se celé týdny nestarala o nic.

Matilda ten rok žila v Berkeley. Jela na tripu a zřejmě protestovala proti válce. Matka pokrčila rameny. „Nevím, *co* si myslela, že dělá. Ani jednou nám nezavolala. A jednoho dne se tu najednou zjevila se zlomeným srdcem.“

„Se zlomeným srdcem?“

„To byl její výraz, ne můj.“

Máma věděla, že tehdy po jejím návratu domů to byly těžké měsíce, ačkoli to na vlastní oči nezažila. Matilda šla občas na brigádu, nakonec ale přestala pracovat úplně. Začala spát dvanáct hodin denně, prospala půl života. Nic nejedla. Ze skříněk se začaly ztrácet lahve s alkoholem – Crystal, Pernod, Cointreau – a Lucy ji pak většinou uprostřed odpoledne našla v posteli, opilou a zpocenou, někdy

spala, jindy byla vzhůru, cosi mumlala a stěží se dalo poznat, jestli je to ze sna nebo zda pláče.

Matka pak jedním dechem zmínila babiččinu poslední vůli. Byla v ní doložka, podle které mělo trochu peněz připadnout i Matildě – právě tak akorát, aby se jen těžko mohla domáhat vyšší částky. Ta doložka byl matčin nápad.

Zeptala jsem se, jestli je Matilda ten typ člověka, co by se začal hádat o peníze. Byla taková?

Máma sešpulila rty. „Nikdo neví, jaká je."

Náš právník zjistil její současnou adresu a chystal se jí poslat dopis. Podle zjištěných informací se nacházela kdesi v městečku Lovelock v Nevadě. *Bluff Estates*, stálo tam, její čtvrť měla i jméno.

„Jaký dopis jí bude posílat?" ptala jsem se matky.

„Přátelský," odpověděla matka. „Ale ne příliš osobní."

Matilda se z dopisu měla dozvědět o smrti své matky.

„Něco takového by se nemělo psát v dopise," namítla jsem.

„Hm?"

„Nezdá se mi to správné."

„A co asi máme dělat? Vydat se do pouště?"

„Jedna z možností."

„Snaž se mě pochopit. Proč mám být zase ta špatná?"

Neřekla jsem: *Nejsi ta špatná*. Ale: „Špatnou z tebe nikdo nedělá."

„Tak fajn," řekla. „Jen že se vždycky tváříš, jako bych byla."

Jedno léto na střední jsem pracovala v matčině právní firmě. Původně jsem měla strávit měsíc v Guatemale a stavět domky ve vesnici v džungli na severu, ale před začátkem června se letiště poblíž Flores zmocnili členové místní gerily. V novinách psali, že sepsali manifest a měli spoustu zbraní. Jejich ženy nosily rukojmím studenou

fantu a tortily. O manifestu v článku nestálo nic, zato nechyběl podrobný přehled zbraní. Zeptala jsem se matky, jestli je to podle ní bezpečné.

„Ty máš strach z gerily?“ zeptala se mě pobaveně.

Pokrčila jsem rameny. Ale měla jsem.

Tom přitom po domě trousil poznámky typu: „Nebudeš se přece srát se socialismem.“ Nechtěla jsem mít ze socialismu strach, ale co naplat, trochu jsem se bála. Titulky hlásaly: *Přepadení!*

A tehdy přišla matka s nápadem, abych to léto pracovala u ní ve firmě. „Proč vylepšovat nějakou cizí zemi, když můžeš cizincům pomáhat dostat se k nám?“ ptala se. Možná si dělala legraci, možná ne.

V sociálních otázkách jsem s ní často nesouhlasila. „Podle mě by ženy měly mít možnost se dát obřezat, když chtějí,“ řekla jsem jí jednou, protože ostře bojovala proti znetvořování genitálií. Nedokázala jsem připustit, že bych přejala všechny její názory na svět. Byly tvrdé a specifické – jako brnění vyrobené jí přímo na míru.

„To není otázka *chtění*,“ stála si na svém. „Je to otázka nátlaku.“

Její jistota mi připadala jako zeď, kterou si kolem sebe vystavěla – jen tak, uprostřed rozhovoru – na znamení toho, že žije ve zcela odlišném světě, mnohem jistějším a neochvějnějším, než je ten můj. Byla to žena bojující za právo volby a nechtěla poslouchat jiné ženy, jež stále do kola omílaly, jak litují, že šly na potrat. Nikdy jsem nepochopila, jakým způsobem mě chtěla milovat. Vždycky když jsem ji objala, ucukla – jako by to nečekala a bála se, že ji umačkám.

To léto jsem pomáhala zjišťovat informace k případu jisté ženy jménem Daro. Utekla ze Senegalu a my dávali dohromady její žádost o azyl. Její problém začal v okamžiku, kdy odmítla obřízku, tradiční rituál svého kmene. Na-

značovala to rukama, které nad rozkrokem spojila do tvaru V, a pak o sebe třela dvěma prsty. Utekla z vesnice – respektive „byla vyhnána“, jak říkala –, a pak ji v Dakaru pronásledovali vzdálení bratranci.

Přepisovala jsem rozhovory, které s ní matka s pomocí dvou tlumočníků vedla: Z angličtiny do francouzštiny, pak do jazyka wolof a zase zpátky. Její hlas na magnetofonové pásce tak trochu skřípěl: „Proč vás vaši bratranci pronásledovali?“

V pozadí se ozýval šramot, jak běhalo kolečko tiché pošty. „Myslí si, že zneuctila vesnici,“ řekl tlumočník. „Ona ale nechtěla pustit své dcery pod nůž.“

Ten večer jsem si vlezla k matce do postele a ležela jsem vedle ní. „Mělas pravdu,“ zašeptala jsem. „Je to hrozné.“

Napadlo mne, zda mi ten případ svěřila, aby mi dokázala, že měla pravdu, a já se mýlila. Tvrdila jsem jí o světě a o životech nevinných lidí něco hrozného a nesprávného – jen proto, abych jí ukázala, že nejsem stejná jako ona. Vzpomněla jsem si na Daroin hlas, na žal, který se v jejím neznámém jazyce ozýval, a začala jsem plakat.

„Nebreč,“ řekla mi matka. „Prostě pomoz.“

A tak jsem se snažila: Hledala jsem na internetu Daroino jméno. Naťukala jsem: „Daro Izowede + pronásledování“. A potom: „Daro Izowede + odmítnutí tradic“. Jediné, co se objevilo, byly soukromé inzeráty. Daro jeden podala, než opustila Dakar. Měla v něm malou fotku z profilu – dlouhé umělé nehty rozevřené na tváři do vějíře. *Můj vzkaz zní: Hledám muže pro lásku a neznám jeho jméno.*

V kanceláři jsem si vytiskla informace z webů o lidských právech. Zvýraznila jsem části týkající se venkovských rituálů, násilností, sexuálního násilí či zohavování a uzavírání sňatků. Vytvořila jsem pro ně úhledné složky s úhlednými popisky. Měla jsem dobrý pocit, když jsem je matce pokládala na stůl. „Doufám, že to něčemu pomůže.“

„Určitě," řekla. A pak vstala ze židle a potřásla mi rukou.

To léto chodila s jedním mladším mužem jménem Greg, ale pustil ji k vodě. Nevím, co se mezi nimi stalo, jen jsem jí jednou večer našla sedět v kuchyni u stolu, kde mi to doslova řekla: *Pustil mě k vodě*. Hlas měla hrubý a nepříjemně cizí, ale oči jasné a mluvila srozumitelně. Vínem ani záchvaty pláče si neulevovala. Když byla smutná, byla naopak ještě tvrdší, krutější a bezchybnější. „Myslel si, že mi dokáže ublížit," řekla. „Přitom mi ani nezkazil večer." Jen tam tak seděla, ruce zkřížené na stole a zírala před sebe na hodiny nad lednicí. „Nemusíš tu stát a koukat," ušklíbla se. „Nijak mi to nepomůže."

Druhý den jsem ji našla přesně na témže místě. Tentokrát na sobě ale měla kostým a v ruce držela kouřící hrnek s kávou. Měla kalný zrak.

„Máš kocovinu?" zeptala jsem se. Věděla jsem z televize, že takhle nějak by mohl vypadat zármutek: Člověk je smutný a pak má kocovinu. Mezitím se zřejmě opije. V té době Tom se svou Kocovinou akorát začínal. Získal někde z druhé ruky bubínky pomalované lesklými stříbrnými plamínky.

„Prosím?" zeptala se překvapeně. „*Co* jestli mám?"

„Jsi v pořádku?"

„Ty si myslíš, že jsem se včera opila?"

„Ne," odpověděla jsem. „Jistěže ne."

„Ty myslíš, že mi na tom chlapovi někdy *záleželo*, třeba jen na chvíli? Ty myslíš, že potřebuju chlapa, abych byla šťastná?"

Zavrtěla jsem hlavou a mlčela. Bála jsem se, že bych řekla ještě něco horšího, než co jsem už vypustila z úst. Zeptala se mě, jestli jsem připravená jít do práce. Byla sobota. Nebyla jsem oblečená. Ustrojila jsem se. *Můj vzkaz zní: Hledám muže pro lásku a neznám jeho jméno.* Chtěla jsem

matce říct, že není sama. Lásku hledali lidé na celém světě. A nikdo nevěděl, pod jakým jménem přijde.

Cestou do její kanceláře jsme procházely uličkou, kde byla cítit pizza a moč. Prošly jsme kolem bezdomovkyně skrčené ve stínu kontejneru. Oblečená byla do modrých montérek, jež měly na přední kapse vyšitý nápis „Pluto". Hlavu měla zabalenou do pruhované látky. Její tmavá pleť měla barvu coca-coly.

„Hej, vy!" zvolala. „Holky, nemáte pár drobnejch?" Hlas měla zpěvavý, melodický, svůdný.

„Dnes ne," odpověděla matka. „*Dnes* ne."

„To je blbost," řekla na to žena. Udeřila dlaní o kontejner. „Blbost, blbost, blbost."

Matka se zastavila a otočila se ke mně: „Nikdy nedělej, co teď udělám já." A pak řekla té ženě: „Nic vám nedlužím."

„Že mi *nedlužíš?* V životě jsi nezažila ani den takovýhle hrůzy, a nic mi *nedlužíš*?"

„Co ty víš, co já už viděla," odpověděla máma. Pak rozepnula látkovou peněženku, zřejmě vyrobenou nějakým kmenem v Africe, a obrátila ji ženě na hlavu. Mince jí padaly z hlavy na ramena a zvonily o chodník. Žena mlčela.

Máma mě chytla za ruku. „Jdeme," přikázala mi. „Pojď pryč."

„Odkud myslíš, že ta žena byla?" zeptala jsem se. „Co se jí asi stalo?"

„Nezáleží na tom, co se stalo. Člověk má vždycky možnost chovat se slušně."

„Třeba *je* slušná," namítla jsem. „O to mi právě jde."

Matka mě zpražila pohledem. „Vím, o co ti jde," sykla.

Vytrhla jsem se jí a otočila se. Viděla jsem, jak žena leze po kolenou a sbírá mince, šmátrá i pod kontejnerem, jestli se tam třeba nějaká nezakutálela.

Vyhledala jsem si Matildinu adresu na internetu. Nejdřív jsem si myslela, že *Bluff Estates* je součástí nějaké zástavby. Ve skutečnosti šlo o kemp pro obytné přívěsy. Zadala jsem její adresu a klikala stále blíž, rolovala myší směrem od žlutého okraje pouště, která obklopovala její čtvrť. Přívěsy stály vyskládané kolem slepých uliček, jejich pravidelné obdélníkové střechy připomínaly dětské kostky – zbytky stavebnice poházené jak vybuchlá galaxie podél hranice města. Obrysy byly rozostřené.

Měla u přívěsu kaktusovou zahrádku? Odpařovací chlazení? Rozbitá okna? Rodinku myší pod podlahou? S každým dalším kliknutím se mi svíral žaludek, připadala jsem si jako šmírák – jako by se Matilda najednou měla objevit u jednoho z oken a odehnat mě – cizinku – od svého sluncem rozpáleného domova. Nakonec jsem se dostala tak blízko, že se satelitní obraz vytratil, prostě to vzdal, a místo něho se na obrazovce objevila řada malých modrých otazníků.

Moji rodiče se zapojili do projektu s názvem Dílna proti zármutku. V otcově podání to připomínalo hnutí za sociální spravedlnost. Ale ve skutečnosti, tvrdila máma, to znamenalo udělat si prostě čas na vlastní pocity. „To tvému otci nikdy nedělalo velké problémy," dodala. „Jak všichni víme." Překvapilo mě, že se k němu přidala. Každé úterý vytvářeli koláže v domě s bazénem jakési rabínky jménem Jeri.

„Mám ji moc rád," říkal otec. „Ale ani v nejmenším mě nepřitahuje." Říkal to, jako by to byl nějaký úžasný dobrý skutek, něco, čemu by Jeri mohla říkat třeba *micva*.

„Je zajímavé sledovat tvého otce, jak dělá dojem na ženu, se kterou nechce spát," přiznávala matka. „Docela mě to baví."

Otec se domů vracel s pochybami. „Zdá se, že se tvoje

matka baví," říkal. „Ale ještě neudělala ani jednu koláž."

Viděla jsem, jak se mu před očima začínají roztáčet ozubená kola nového příběhu. *Osud se skrývá za slovy, nikoli za skutky*, říkával s oblibou. Teď vycítil svou šanci. Ta ztráta matku obnažila a otevřela novým věcem. Možná uzří něco, co ji navždy změní. Chtěl být u toho.

Matka se mezitím vrátila ke mně na východ, aby mi pomohla sbalit babiččiny věci. „Nemohla bych to nechat jen na tobě," vysvětlovala. „Ty bys nic nevyhodila." Říkala to upřímně, se žalostným poznáním, za něž jsem jí byla vděčná. Zřejmě bych *opravdu* nic nevyhodila. Bylo příjemné vědět, že mě někdo tak dobře zná.

Přijela stejně jako posledně: s ledovýma rukama a odhodláním. Zrovna se uprostřed května na týden prudce ochladilo. Zima se ještě úplně nevzdala. Součástí jejího plánu byly tři krabice s pytli na odpadky. „Hodně věcí budeme muset oželet," oznámila mi. „A hodně věcí budeme muset *vyhodit*."

V komoře babičky Lucy jsme narazili na řadu lahví od piva plných hlíny. Na každé byl štítek: Maryland, Zurich, Rio de Janeiro. Sloupce zeminy uvnitř měly barvu tmavého rumu, třtinového cukru, načervenalé břidlice. Hlína z Osaky byla žlučovitě žlutá jako moč nemocného člověka.

Obsah jedné z lahví matka zkoumala na dlani. „Nemůžu uvěřit, že jí to posílal," řekla. A pak po chvíli: „Pojď, vyhodíme je z balkonu."

S matkou nebyla vždycky legrace, ale tohle – vyhazování trofejí toho mizery z balkonu jeho zemřelé a opuštěné ženy – rozhodně zábava byla. Dívaly jsme se, jak se sklo tříští o asfalt. A sledovaly bankovní úředníky, jak vycházejí z bytů, zaklánějí hlavy a upírají oči na oblohu.

Nedokázala jsem si pomoct a později téže noci jsem

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.